

AINEVALDKONNA KAVA: Kunstiained

1. VALDKONNAPÄDEVUS	1
2. ÕPPEAINED JA MAHT	1
3. KIRJELDUS JA VALDKONNASISENE LÕIMING	2
4. ÕPPEAINETE LÕIMINGU VÕIMALUSED TEISTE AINEVALDKONDADEGA	3
5. ÕPPETEGEVUSE KAVANDAMINE JA KORRALDAMINE	4
6. HINDAMINE	5
7. ÕPPEKESKKOND	6
8. AINEKAVAD	7
8.1. Kunst.....	7
8.1.1. Õppeaine kirjeldus.....	7
8.1.2. I kooliaste	9
8.1.3. II kooliaste	15
8.1.4. III kooliaste	23
8.2. Muusika	31
8.2.1. Õppeaine kirjeldus.....	31
8.2.2. I kooliaste	32
8.2.3. II kooliaste	46
8.2.4. III kooliaste	61

1. VALDKONNAPÄDEVUS

Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:

- 1) teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga;
- 2) loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid;
- 3) mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust;
- 4) mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;
- 5) osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt;
- 6) on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt.

2. ÕPPEAINED JA MAHT

Kunstiainete valdkonda kuuluvad kunst ja muusika, mida õpitakse 1.–9. klassini. Ainekavades kirjeldatud õpitulemuste saavutamiseks on õppeainete arvestuslikud nädalatunnid kooliastmeti ja klassiti järgmised:

Õppeaine	1.kl	2.kl	3.kl	I ka	4.kl	5.kl	6.kl	II ka	7.kl	8.kl	9.kl	III ka
kunst	2	1	1,5	4,5	1	1	1	3	1	1	1	3
muusika	2	2	2	6	2	1	1	4	1	1	1	3

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees ja õppesisu klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et õpitulemused ning kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud on saavutatavad.

3. KIRJELDUS JA VALDKONNASISENE LÕIMING

Kunstiainete pädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand- ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt.

Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

- 1) kunste on vaja tõlgendada. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist. Tõlgendamise puhul on alati võimalik lähtuda erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusika õppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust;
- 2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni. Kunstidega tegelemine põhikoolis toetab õpiloovust (uudsed tähenduslikud kogemused ja nende mõtestamine, uurimis- ja refleksioonioskused) ning argiloovust (fantaasia, maailma uudne mõtestamine enda jaoks, uudne toimimisviis igapäevaelus);
- 3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole. Kunstiainetel on tähtis osa muutuvates oludes isiklikku ja ühiskondlikku heaolusse panustava inimese kujundamisel;
- 4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega. Kunstitegevustes toetatakse sügavama kognitiivse võimekuse kujunemist. Õppimine (sh musitseerimine ja visuaalkunst, kuid ka performatiivsete kunstide loomine) on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;

- 5) kunstiainetete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Valdkonnasisene lõiming tugineb kunsti ja muusika kokkupuutepunktile. Kunst ja muusika jagavad sarnaseid baasmõisteid, mille sisu on aga erialade väljendusvahenditest lähtuvalt ainuomane; ka kontseptsioonide sisu ei pruugi kattuda. Seetõttu on kunsti ja muusika lõimingukeskmeks ühised aspektid:

- 1) teose, autori ja loomingu määratlus;
- 2) esitus ja tõlgendus (interpreteerimine) ning kriitika;
- 3) ajalooliselt interdistsiplinaarsed kunstid (sõna-, muusika- ja tantsuteater, film);
- 4) nüüdisaegsed mitmemeelelised kunstinähtused (video ja *performance*, meie aja tsirkus, installatiivne, uusmeedia kunst jms);
- 5) sünesteesial põhinev loomingulisuse arendamine. Lõimingu osaks on tutvumine muusikal või kujutava kunsti teostel põhinevate kunsti- või heliteostega ja ise loomine;
- 6) ühised loomingulised projektid – temaatiliste muusikaliste ürituste teemaga seotud kunstitööd (kooliüritused, riiklikud pühad ja rahvakalendri tähtpäevad).

4. ÕPPEAINETE LÕIMINGU VÕIMALUSED TEISTE AINEVALDKONDADEGA

Kunsti ja muusika õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö õpilase kogu õppeaja vältel.

Üldpädevuste kujundamise ning läbivate teemade käsitlemise ja lõimingu korraldamise põhimõtted määratakse kooli õppekava üldosas ning rakendamist täpsustatakse valdkonnakavas.

Kunstiainetete ainevaldkond toetab **üldpädevuste** omandamist järgmiselt:

Kultuuripädevuse toetamine:

- Eesti ja muu maailma muusikute ja kunstnike looming ja biograafiad, Kohtla-Järvega seotud loovisikud (A. Soans, H. Surva, kohalikud kunstnikud);
- Tantsu-, muusika- või sõnateoseid, dekoratsioone ja ruumikujundust ühendavad temaatilised kooliüritused;
- Erinevate maade kultuur, kunst, muusika. Riikide teemanädalad/väliskülalised.

Väärtuspädevuse toetamine:

- koostöö arendamine: kollektiivsed projektid (projektipõhine koolibänd ja koor, klassi esinemised, rahvatantsupidu);
- sallivus, austus, teadlikkus erinevustest: rühmatööd, õpilaste tulemuste omavaheline tunnustav ja objektiivne tagasisidestamine.

Enesemääratluspädevuse toetamine:

- terved eluviisid: toiduretsepti disainimine;
- eneseteraapia, emotsionaalse arengu toetamine – emotsioonide kujutamine,
- automaatne joonistamine, tunnete sublimeerimine, sürrealism kunstivooluna.

Õpipädevuse toetamine:

- lõiming kunstiõpetusega toetab erinevates ainetes õpitu kinnistamist.

Suhtluspädevuse toetamine:

- individuaalsete ja grupidööde loomine, nende esitlemine. Tagasisidestamine kaasõpilaste poolt.

Digipädevuse toetamine:

- erinevate digikeskkondade kasutamine (muuseumid, joonistus- ja kujundusprogrammid, Powerpoint, Kahoot, AI generaatorid jne);
- autoriõiguse järgimine digikeskkondade kasutamisel.

Ettevõtlikkuspädevus:

- õpilased osalevad ja aitavad korraldada kogukonda liitvaid üritusi, räägivad kaasa repertuaari või teemade valimisel.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine:

- õpilased tutvuvad erinevate loovametitega (mööblidisainer, moekunstnik, arhitekt, graafiline disainer jne).

Keskkond ja jätkusuutlik areng:

- taaskasutus ja uuskasutus, ökoloogiline jätkusuutlikkus. Kollaaž, dekollaaž, maakunst;
- mood ja tööstus. Ida-Viru tööstusmaastiku uued võimalused.

Pädevuse omandamiseks lõimitakse läbivalt kunstiaineid aineid ajaloo, võõrkeelte, eesti keele ja kirjanduse, tehnoloogia ja käsitöö, geograafia, religiooni, informaatika, matemaatika, kodunduse, loodusõpetuse, inimeseõpetuse ainetega.

Kunstiainetega seotud 3. kooliastmes tehtav loovtöö on aineteülene lõiming ning paljusid pädevusi arendav projekt.

5. ÕPPETEGEVUSE KAVANDAMINE JA KORRALDAMINE

Õpe on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ning õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovaiks ja kriitiliselt mõtlevaiks ühiskonnaliikmeiks, kes suudavad teha valikuid ja vastutada oma õppimise eest.

Õpet kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava üldpädevustest, kooli väärtustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatus rõhuasetustest ning läbivate teemade ja lõimingu rakendamise põhimõtetest.

Põhikoolis õpet kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalset eripära ja isikupäraseid erivõimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutest;
- 2) võetakse arvesse kohalikku eripära (tunnis käsitletakse kohalikku heliloomingut - "Virumaa laul" jt) ning muutusi ühiskonnas, kunsti ja muusika uusimaid käsitlusi, rakendatakse didaktika nüüdisaegseid käsitlusi;

- 3) võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi ning suunatakse tegema valikuid;
- 4) kaasatakse õpilasi õppe kavandamisse, näiteks repertuaari valides, võetakse aega eesmärkide ja taotletavate õpitulemuste saavutamise viiside ja hindamiskriteeriumide läbiarutamiseks ning refleksiooniks;
- 5) kavandatakse piisavalt aega terviklike õppeühikute, mitmeid osaoskusi arendavate ning õppijate jaoks tähenduslike tulemusteni viivate õppeülesannete täitmiseks;
- 6) rakendatakse uurivat õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi;
- 7) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 8) kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvuti- ja multimeediaklass, virtuaalkeskond jne, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, muusikakoolides, looduses, raamatukogudes jm;
- 9) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik; seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.

6. HINDAMINE

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavas esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised. Esimeses kooliastmes kasutatakse mitmeeristavat hindamist.

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga enastjuhtivaiks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptomiseks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid. Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse

tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunsti- ja muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist.

Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest. Kunstiainete valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist.

Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- 1) loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
- 2) huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- 3) isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- 4) sallivuse areng ja silmaringi avardamine.

Kooli õppekavas kehtestatud hindamisjuhiste järgi võib arvestada tunnist osavõtu aktiivsust ja tunnivälist muusikategevust (nt osalemine projektipõhises kooliansambelis, esinemine kooliüritustel, kooli esindamine kontserditel/konkurssidel/võistlustel, sh kunstiolümpiaadil). Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, lähtudes õppest kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib olla sõltuvalt töö mahust erinev kaal. Hindamiskriteeriumid loob õpetaja õpilasi kaasates kooli kehtestatud hindamisjuhiste põhjal.

7. ÕPPEKESKKOND

Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Kunstiainete pädevuse kujunemise eeldus on õppimist, loovust ning eneseväljendust toetav sotsiaal-emotsionaalne, vaimne ja füüsiline õppekeskkond, mis peab soodustama õpilase iseseisvust, olema kaasav, piisavalt struktureeritud ning eakohane, mis on loovuse ja originaalsuse arendamisel ning avaldumisel oluline. Nii füüsiline kui ka vaimne keskkond peab vastama õpilaste võimetele. Eriti tähtis on arvestada psühholoogilisi baasvajadusi.

Kunstid on muutuvad, vastuolusid tekitavad ning väärtuste ja kokkulepete piire kompavad. Seetõttu on eriti tähtis tagada turvaline vaimne keskkond, mille kujundamisele aitavad kaasa hinnanguvabad arutelud ja õpetaja pädevus tulla toime väärtuskonfliktidega.

Kunstiainete õppimise füüsilise õppekeskkonna tagab kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud kvaliteetsete, õpilastele kokkulepitud korras kättesaadavate töövahendite ja materjalidega vabaks kasutamiseks, et toetada valikute tegemise oskust ja loovat eneseväljendust. Kunstiõpet võib lisaks klassiruumile korraldada ka kooli või mõne kooli partneri keraamikaklassis, looduses, muuseumites, näitustel. Muusikaõpet võib lisaks klassiruumile korraldada kontserdisaalides (Kohtla-Järve Kultuurikeskus), näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ja mujal.

Kunsti õpetamiseks on vaja

- 1) iseseisvaks ja rühmatöökaks vajalikku pinda eri formaadis tööde, ka suure formaadiga tööde tegemiseks;
- 2) 500-luksise päevavalgusspektriga valgustust tööpinnal ning käte ja töövahendite puhastamise võimalust;
- 3) reguleeritava kõrgusega molberteid või laudu koos joonistusalustega ning tööde kuivatamise, hoiustamise ja eksponeerimise võimalust;
- 4) kunstiraamatuid, ajakirju ja teatmeteoseid;
- 5) nutitahvli, arvutite, skanneri ja printeri kasutamise võimalust ning internetiühendust.

Muusika õpetamiseks on vaja

- 1) muusikategevusteks (sh rühmatöökaks ja liikumiseks) sobivat teisaldatava mööbliga piisavalt ventileeritavat ruumi;
- 2) mitmesuguseid vahendeid: klaver, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot, astmetabel, klaviatuuritabel;
- 3) musitseerimiseks vajalikke pille: Orffi instrumentarium (rütmi- ja plaatpillid), plakkflöödid või väikekanded, akustilised kitarrid, ukuleled vm;
- 4) tehnovahendeid kontakt- ja digiõppe korraldamiseks: fonoteek, kohased voogedastusplatvormid; salvestatud muusika esitamise vahendid (muusikakeskus hifi, arvuti + kõlarid); muusika õppimiseks ja loomiseks sobivad rakendused (äpid), nt noodistusprogramm, nutitahvel.

8. AINEKAVAD

8.1. Kunst

8.1.1. Õppeaine kirjeldus

Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid (sh seni avaldumata võimeid) kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.

Õppeaine lähtealused on:

- 1) maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine. Visuaalselt tajutav inimese loodud ja mõtestatud keskkond (visuaalkultuur) hõlmab kujutisi, tekste, esemeid, ehitisi, ruumisuhteid jms ning nende erinevaid ja muutuvaid tähendusvälju. Visuaalkultuur sisaldab nii tahtlikke ja kavandatud artefakte (nt kunstiteosed, graafiline disain, reklaam, fotograafia, mood jne) kui ka juhuslikke ja plaanimata visuaalseid märke ning kooslusi (nt tänaval või meedias kõrvuti sattunud reklaamid, kasutatud tüpograafia, muruplatsi niitmine ja sissetallatud teerada, aja jooksul kujunenud kodusisustus jne). Visuaalkultuuris on teadlik toimimine seotud suhtlusega, erinevate sõnumite ja tähenduste loomise, säilitamise, muutmise ja edastamisega; nii esteetiliselt mitmekesise keskkonna kui ka emotsionaalse ja intellektuaalse keskkonna loomisega ning majanduse toimimise ja majanduslike väärtuste loomisega. Kunstipädevuse omandamist toetab maailma kunsti ja visuaalkultuuri käsitlemine nii nüüdisaegses kui ka ajaloolises kontekstis;
- 2) kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus ja areng, mis võivad ühiskonda ka proovile panna. Kunstis kui visuaalkultuuri kitsamas osas luuakse uut inimkogemust, väljendust ja tähendusi teadlikumalt ning sihipärasemalt, suhestudes valdkonna eripäraga, otsinguliselt ja eksperimenteerivalt. Kunsti pidev uuenemine peegeldab muutusi nii teadustes kui ka ühiskonnas, väärtustes ja hoiakutes. Kunst tohib võtta endale fantaasia, moraali ja ühiskondlike kokkulepete piire kompava ning nihutava rolli, et mõtestada ja arutleda, ka katsetada erinevaid ettekujutusi ja võimalikkusi;
- 3) õpetaja on aktiivne kunstiga suhestuja, kes toetab õpilasi kultuuri muutavas mitmekesisuses. Täpsema õpisisu valib õpetaja, kes juhib õpet ja õpikeskkonna loomist. Õpetaja enda hoiakud, avatus ja sallivus, mitmetähenduslikkuse ja muutlikkuse taluvus, aktiivses dialoogis ja mõtestatuses olemine vana ja uue kunstiga on äärmiselt olulised. Kunstiaine ise on samuti seotud pidevate muutustega – uue kunstiloomega, uute avastustega kunstiajaloo, seniste väärtuste ümberhindamisega ühiskonnas, uute väärtuste leidmise ja loomisega. Kunsti õppeainet on võimalik üles ehitada eri kunstikäsitlustele tuginedes. Valdakonnast saab ehedama pildi, kui õppijad ja õpetaja võivad mõtiskleda mitme kunstikontseptsiooni üle ning teadvustada kunsti loomise ja hindamise eri aluseid (nt funktsionaalne, realistlik, idealistlik, estetistlik, kontseptuaalne, pragmaatiline, institutsionaalne jne);
- 4) kunsti õppeaines on võrdselt oluline nii kunstikogemus kui ka õppimiskogemus. Sageli on teosest kui lõpptulemusest tähtsam loominguline ja otsinguline tee, tagasiside ja refleksioon, üldpädevuste kujundamine, motivatsiooni leidmisele ja hoidmisele suunatud tegevused. Koolikunstis on vaja väärtustada õppija isikliku tasandi loomet, avastusi, pingutust ja sõnumit, sest õppijale endale tähtis tegevus loob talle just nimelt tähendusliku kunstikogemuse ka siis, kui lõpptulemus ei ole originaalne või sisukas laiemas kunsti ja visuaalkultuuri kontekstis. Juhul kui lõpptulemus visuaalkultuuri-, disaini- või kunstiteosena on õppes oluline, peab õpetaja kvalitatiivse muutuse teket valmivas teoses teadvustama ja toetama eesmärkide ning hindamiskriteeriumide sõnastamisega.

Kunsti osaoskused võimaldavad kunsti õpetamist mitmekülgset käsitleda ja jälgivad disaini tsüklist loogikat, mis on maailmas järjest laiemalt käibel nii kunstiteoste, toodete, protsesside kui ka uuringute kavandamisel. Kunsti osaoskused on:

- 1) väljaselgitamine, teadmine, mõistmine (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine);
- 2) plaanimine ja ideede arendamine (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine);
- 3) loomine (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine);
- 4) refleksioon, analüüs ja kriitika (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine).

Õpitulemuste sõnastamise puhul on arvestatud, et õpetaja saaks koostöös õpilastega ise otsustada, mis õppeülesannete ja teemade käsitlemisega õpitulemusi saavutada, pidades silmas õpilaste vajadusi ja muutusi kunstimaailmas. Põhikooli õpitulemustes on rõhk teadmisel ja mõistmisel ning sihipärasel kunstilisel tegevusel: idee arendamine ja parima võimaliku lahendi leidmine oma ideele. Disainiga seotud õpitulemused võrdsustatakse ainekavas plaanimise ja idee arendamisega nii, nagu see on kujunenud nüüdisaja praktikas.

8.1.2. I kooliaste

Taotleme, et I kooliastme lõpuks on õpilane omandanud järgmised teadmised, oskused, hoiakud:

- 1) kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboteid oma kogemuse piires;
- 2) teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava;
- 3) kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult;
- 4) teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid;
- 5) kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust.

I kooliastme lõpuks on õpilane saavutanud järgmised õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- 1) uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboteid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline külg, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires;
- 2) nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnika, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid);
- 3) leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info;
- 4) teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
- 5) uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid;
- 6) teab, kes on autor;
- 7) ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- 1) teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid;
- 2) lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- 1) kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....);

- 2) kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?

1. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- seostab omavahel raamatuillustratsioone ja teksti sisu;
- selgitab endale tuttavas keskkonnas (koolis ja klassis) kasutatavaid märke ja sümboliteid ning nende tähendust;
- nimetab, mida näeb pildil, ruumilises teoses, audiovisuaalses teoses;
- nimetab, teoses nähtavaid värve, äratuntavaid esemeid, olendeid, kujundeid;
- kasutab vahendeid ja materjale säästlikult ja ohutult;
- korrastab enamasti oma töökoha;
- näitab teoselt autori nime;
- kirjutab oma tööle nime;
- küsib jäädvustatavalt luba enne filmimist või pildistamist.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

Õpilane:

- teeb enamasti aktiivselt kaasa nii oma initsiatiivil kui etteantud ülesandeid;
- rakendab teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms) ja vahendeid;
- väljendab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi oma kunstitöodes.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- kirjeldab visuaalteosel nähtavat (nimetab äratuntavaid esemeid, olendeid, kujundeid, värvid; mis see on, mida ma näen?);
- kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid - mida nähtu mulle meenutab, mis siin pildil toimuda võiks?
- kirjeldab etteantud küsimuste toetudes oma töö valmimise protsessi - mida ja kuidas ma tegin, milliseid vahendeid kasutasin? Mida töö tegemisel nautisin? Millised raskused ületasin?
- kirjeldab etteantud küsimustele toetudes valminud tööd - mida ma oma töös näen?

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane õpib kasutama erinevaid kattevärvu (guašš, akvarell, pastell) ning tunneb põhivärvu ja nende segamise võimalusi.
- Õpilane tunneb lihtsamaid kompositsiooni põhimõtteid (esiplaan, tagaplaan jt) ja baaselemente (joon, värv, vorm, rütm).

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- Etapiline joonistamine (jäljendamine) võib esineda kindlal eesmärgil, kuid ei ole pidev tegevus.

- Õpilasele on võimaldatud teostada loomingut pingevabalt, katsetada erinevaid tehnikaid, materjale ja töövõtteid ning vahendeid (näiteks joonistamine, maalimine, trükkimine, vormimine jne).
- Kunstitegevuse raames visualiseerib õpilane loomi, linde ja taimi stabiilses asendis enda oskuste ja ettekujutuse piires.
- Loob geomeetriliste kujundite korduvast motiivist mustreid ja rütmi. Samuti on õpilasele võimaldatud tegutseda spontaanselt (nt.vabal teemal, kavandamata). Kunstitööd on tasapinnalised ja ruumilised.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Õpilane õpib vaatlema erinevaid kunstiteoseid ja kirjeldama enda mõtteid/tundeid seoses nendega enda sõnavara ja oskuste piires. Vestlused kunstist koolis ja võimalusel kohalikes muuseumides ning kunstigaleriides. Kunstitegevuse lõppedes õpib õpilane kirjeldama enda tööd paari lausega.

Praktilised tööd

- Katsetused värvide segamisega. Sekundaarvärvide segamine põhivärvidest. Värvide heledamaks või tumedamaks segamine.
- Voolimine plastiliinist.
- Kahemõõtmeliste tööde loomine (joonistamine, maalimine kattevärvide ja akvarellidega, kollaaž, lihtsamad trükitehnikad (papi- ja materjalitrukk, penoplasti tükk, templitrukk), frottaaž, grataaž jne).

2. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- võrdleb märke (liiklusmärgid, logod, embleemid, sümbolid jms) omavahel ja seostab märgi vorme, värve, kujutatut märgi tähendusega;
- tunneb ära tasapinnalised ja ruumilised teosed;
- nimetab õpitud tehnikaid ja kunstiliike (kooli õppekavas õpitulemuste tasandil konkreetsetes klassis tuleks nimetada tehnikad ja kunstiliigid, mida klassis õpetatakse);
- leiab teoses soojasid ja külmasid toone ning heledamat ning tumedamat tonaalsust;
- teab mis on joon ja pind ning iseloomustab erinevaid jooni vastavalt omandatud sõnavarale;
- kirjeldab teoses suurussuhteid ja objektide paiknemist (ees, taga, üleval, all jne) ning kolmemõõtmelise teose puhul vormi üldisemalt (ümar, kandiline, lapik, püstine jne);
- nimetab teoses nähtud kujundeid ja objekte, mis meenutavad tuttavaid kujundeid (ring, ruut, ristkülik jne);
- toob näite tegevusest, kuidas ta asjakohaselt ja säästlikult kunstitarbeid kasutab;
- korrastab oma töökoha;
- eristab lihtsamate näidete põhjal tehnilikke ja looduslikke materjale (näiteks puit ja plastik);

- kirjeldab ühel otstarbel kasutatavate esemete peamisi tunnuseid (näiteks vorm, suurus, raskus, värv) ja arvab, mis materjalist ese tehtud on;
- kirjutab oma näitusetööle nimesildi koos töö pealkirja ja muu õpitud infoga;
- leiab (virtuaal)näitusel muuseumis, galeriis või koolis teose autori, pealkirja ja näituse pealkirja.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

Õpilane:

- rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö jms), vahendeid enamasti isikupärasel viisil;
- järgib enamasti õpitud töö- ja ohutusvõtteid;
- märkab ühel ja samal otstarbel kasutatavaid esemeid, tuvastab nendest oma lemmiku ning põhjendab oma valikut. Selgitus: Soovime arendada teadlikkust isiklikest ja subjektiivsetest eelistustest;
- arutleb ja seostab värve tekkinud muljega (näiteks miks kirjutavad õpetajad tavaliselt punase värviga ja miks on keelumärk punane) ja valib esemele selle otstarbega sobiva värvitooni.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteosel nähtavat õpitud sõnavara kasutades - nimetab ja kirjeldab teostel nähtavat - mis see on, mida ma näen ja milline see on (kui suur, millise kujuga, mis värvi, milliseid jooni, pindasid, vorme märkab, kuidas need paiknevad?).
- kirjeldab küsimustele toetuses enda ja teiste loodud visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid, mõtteid ja tundeid - mida nähtu mulle meenutab? Mis teoses toimuda võiks? Mis mind nii arvama paneb? Millist meeleolu see teos minus tekitab?
- kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise protsessi - mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid kasutasin? Mida ma protsessi käigus õppisin?

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane tunneb erinevaid lihtsamaid kunstitehnikaid, valdab lihtsamaid materjale ja katsetamise käigus kombineerib neid. Õpilane eristab külma ja sooja, heledat ja tumedat värvitooni ning rakendab õpetaja abiga lihtsamaid kunstimõisteid enda kõnes.
- Õpilane tunneb ja rakendab enda loomingus lihtsamaid kompositsiooni põhimõtteid (esiplaan, tagaplaan, üleval, all, keskel jt) teadlikult. Kompositsiooni baaselemendid; joon, värv, vorm, ruum, rütm.
- Pildiline jutustus: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, animatsioon.
- Disain igapäevaelus; eseme vormi, otstarbe ja materjali vahelised seosed.
- Kohalik kultuuripärand ja näited õpetaja valikul.
- Õpilane püüab käituda enamasti ohutult, tunneb elementaarseid töövõtteid ning püüab olla töövahendite osas säästlik.
- Õpetaja loob eriilmelisi ülesandeid, suunab tegevust, kuid võimaldab läheneda ülesandele loovalt ning teha valikuid.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- Kunstitegevuse raames visualiseerib õpilane loomi, linde ja taimi stabiilses ning liikuvast asendis enda oskuste ja ettekujutuse piires.
- Loomade, esemete ja looduse objektide iseloomulikud tunnused ning peamise esiletoomise kujutamisel.
- Mustrite loomine geomeetristest kujunditest.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Õpilane vaatab erinevaid kunstiteoseid ja kirjeldab enda mõtteid/tundeid paari lausega. Teadvustab, et igal teosel on autor.
- Kunstitegevuse lõppedes kirjeldab õpilane enda tööd paari lausega ja õpib andma positiivset tagasisidet kaasõpilastele.
- Vestlused kunstist koolis ja võimalusel kohalikes muuseumides ja kunstigaleriides.

Praktilised tööd

- Lihtsamate kolmemõõtmeliste tööde loomine. Pisiplastika savist, plastiliinist või voolimismassist.
- Vormide ühendamine külma või kuuma liimiga.
- Kolmemõõtmelised objektid papist ja taaskasutusmaterjalidest.
- Mustrite joonistamine, trükkimine jms erinevatele materjalidele.

3. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- selgitab popkultuurist tuttavate tegelaste (koomiksist, filmist, animafilmist, arvutimängust, reklaamidest, mänguasjade) visuaalset isikupära ja karakterit;
- leiab lihtsamatelt joonistelt ja skeemidelt (sh toote etiketid, pakendid, dokumendid, kunstiraamatute reproduktsioonid) olulise ja vajaliku info;
- nimetab õpitud tehnikaid ja kunstiliike (kooli õppekavas nimetada tehnikad ja kunstiliigid, mida klassis õpetatakse);
- nimetab lihtsamaid ruumi ja liikumise mulje loomise viise kahemõõtmelises teoses (nt kattumine, teravus, suurus, liikuvad poosid, liikumise faasid, kiirusjooned);
- nimetab põhivärve ja oskab segada teisi värve;
- kirjeldab tarbeeseme vormi, faktuuri ja otstarbe seoseid ja kooskõla;
- kirjeldab skulptuuri ja/või maakunsti teose suurust, mõõtmeid, värvi, ruumi selle ümber, vaadeldavust erinevatest külgedest, suurussuhteid ja materjali lihtsal viisil omandatud sõnavara piires;
- mõistab kunstivahendite säästmise ja raiskamise tagajärgi;
- kirjeldab kunstivahendite (näiteks paber, värv, savi) kasutamise erinevaid võimalusi ja viise;
- üldistab õpetaja abiga lihtsamal moel, millised on tavapäraselt ühe ja sama otstarbega esemed (vorm, materjal). Õpilane oskab anda sellele ka lihtsama selgituse;

- ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

Õpilane:

- rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel omandatud kunstitehnikaid (näiteks värvi pritsimine, erinevate materjalide trükk, diatüüpia, paberbatika, kollaaž, foto, ruumikunst, dekoratsioon jms), vahendeid isikupärasel viisil ning kombineerib neid omavahel (segatehnika, PVA-liimiga joonistamine, ruumiline maal, prügikunst jms);
- järgib õpitud töö- ja ohutusvõtteid;
- väljendab mõtteid, tundeid ja kogemusi oma kunstitöodes isikupära väärtustades.
- arvestab lihtsama tarbeeseme loomisel kindla kasutaja vajadustega;
- toob oma kogemuse pinnalt näiteid erinevatest igapäeva valikutest, oma eelistustest ja nende erinevatest tagajärgedest;
- esitab visuaalselt (teos, video, infoplakat, animatsioon, koomiks, mõistekaart jms) erinevate igapäeva valikute tagajärgi.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteosel nähtavat - nimetab, kirjeldab ja analüüsib visuaalteoseid (näiteks mis see on, mida ma näen, milline see on, kus see asub, kust seda kõige parem vaadata on, kuidas saad aru, et objekt liigub, kuidas tekitatud ruumi mulje, millisest materjalist, milline faktuur jne).
- kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid, mõtteid ja tundeid, meeolelu, toob näiteid ja võrdleb, põhjendab oma arvamusi - mida nähtu mulle meenutab? Mis teosel toimuda võiks? Miks ma nii arvan? Millist meeolelu see teos minus tekitab? Miks?
- kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise protsessi - mida ma tegin, kuidas tegin, milliseid vahendeid ma kasutasin? Miks tahtsin just neid vahendeid kasutada? Mida protsessi käigus õppisin?

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane tunneb erinevaid kunstitehnikaid (näit joonistamine, maalimine, skulptuur, pildistamine, trükkimine, vormimine jne), materjale, töövõtteid ning vahendeid ning rakendab omandatud teadmiseid iseseisvalt ja teadvustatult.
- Õpilane õpib kavandama lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult. Kompositsiooni baaselemendid on: joon, värv, vorm, rütm. Kompositsiooni põhimõisted on: esiplaan, tagaplaan, horisont, tasakaal. Inimeste, esemete ja looduse objektide visualiseerimisel lähtutakse iseloomulikest tunnustest ning peamise esiletoomise kujutamisest. Eriilmeliste ülesannete raames teostatakse: joonistusi, maale, illustratsioone, koomikseid, animatsiooni, fotoseeriat.
- Igapäevaelu disainis käsitletakse eseme vormi, otstarvet, materjali ja tehnoloogia vahelised seoseid ning arvestatakse neid kujundamisel.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- Kunstitegevuses lähtutakse õpilase eripärast ja huvidest. Ülesanded on planeeritud individuaal- ja grupitegevustena.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Õpilane vestleb teadlikult (enda oskuste piires) kunstist koolis ja võimalusel kohalikes muuseumides ja kunstigaleriides.
- Refleksioon loomeprotsessi ajal või lõppedes muutub tavapäraseks õppeosaks ja harjumuseks.

Praktilised tööd

- Lihtsamate kolmemõõtmeliste tööde loomine. Pisiplastika savist, plastiliinist või voolimismassist.
- Vormide ühendamine külma või kuuma liimiga.
- Kolmemõõtmelised objektid papist ja taaskasutusmaterjalidest.
- Mustrite joonistamine, trükkimine jms erinevatele materjalidele.
- Kollaaži valmistamine erinevatest materjalidest ja tehnikas.
- Portree joonistamine.
- Etteantud teemal joonistamine erinevates tehnikates.

8.1.3. II kooliaste

Taotleme, et II kooliastme lõpuks on õpilane omandanud järgmised teadmised, oskused, hoiakud:

- 1) tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires;
- 2) teab autorsuse üldisi põhimõtteid;
- 3) kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult;
- 4) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni;
- 5) analüüsib oma teost ja tööd;
- 6) arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega.

II kooliastme lõpuks on õpilane saavutanud järgmised õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- 1) rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist külge, reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri);
- 2) kasutab olulisemaid õpitud kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
- 3) käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info;
- 4) mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
- 5) märkab, kirjeldab ning mõtestab nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi;
- 6) märkab ning kirjeldab iseseisvalt seost tarbeeseme või ruumi/hoone suuruse, vormi, materjali ja otstarbe vahel;
- 7) rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava.

Plaanimine ja ideede arendamine

- 1) lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele;
- 2) kavandab enda idee või teose; teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.

Loomine

- 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ning uurides ja kavandades;
- 2) teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja tövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- 1) analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt;
- 2) selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid;
- 3) annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.

4. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- loeb lihtsamaid kaarte ja põhiplaane (maakaarti ja hoone (klassiruumi) plaani, sisekujunduse kavand) seostades kujutatut reaalse ruumiga;
- viib kokku õpitud kunstniku ja tema teose;
- teab kahemõõtmelise kujutamise (lisaks eelnevalt õpitule akvarell) lihtsamaid baaselemente (punkt, joon, pind, hele-tumedus, värv) ja kompositsiooni põhimõtteid (tasakaal, kattumine, teravus, suurus) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel;
- teab kolmemõõtmelise kujutamise lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid (suurus, mõõtmed, värv ja materjal) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel;
- märkab ja kirjeldab õpetaja abiga tarbeeseme suurust, vormi ja materjali selle otstarbe ja kasutatavuse aspektist.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- tuvastab küsimusi kasutades lihtsamaid probleemi tagamaid (miks, millal ja kuidas see probleem esineb ja kuidas see probleemi puudutavaid osapooli mõjutab);
- sõnastab enne tööle hakkamist, mida kavatseb teha, mis vahendeid ja materjale kasutab ja kuidas kujutab.

Loomine

Õpilane:

- rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (nt maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frottaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine jms) ja

vahendeid isikupärasel viisil ning järgib nende loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid;

- oskab luua vabavaralises programmis lihtsamaid neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video) õpetaja etteantud teemal ja juhendamisel;
- arvestab kunstitööde loomisel eelnevalt omandatud kompositsiooni lihtsamaid põhimõtteid;
- rakendab eelnevalt õpitud kunstitehnikaid ja töövõtteid ning materjale põhjendatult ja õpetaja abiga;
- rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (viitab autorile suuliselt või kirjalikult) ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele oma kirjalikes töödes).

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- kirjeldab enda ja teiste visuaalteoste olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, meeleolu, sisu elemente) vastavalt ülesandele;
- võrdleb kunstiteoste, arvutimängude, animatsiooni või filmi meeleolu ja atmosfääri (ruumilisus, värv, valgus, heli, montaaž);
- selgitab õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööprotsessi;
- annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis.

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane mõistab, et kunst on meie elu lahutamatu osa.
- Õpilane tutvub õpetaja valikul Eesti ja muu maailma mineviku- ja nüüdisaegsete teostega, analüüsib ja arutleb nende omapära üle enda kogemuste piires, teadvustab autorsuse põhimõtteid.
- Õpilane tutvub erinevate kunstiliikidega ja mõistab nende seost igapäevaeluga.
- Tundides käsitletakse loodust säästva tarbimise teemat.
- Õpilane tutvub lihtsamate animatsiooni ja video loomise võimalustega,

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- Lähtuvalt ülesandest kujutab õpilane erinevaid objekte vaatluse, mälu ning trüki- ja digitaalsete materjalide uurimise järgi saavutades isikupäraseid tulemusi. Õpilane arendab ja õpib juurde erinevaid kunstitehnikaid ja töövõtteid. Õpilane mõistab, et töö teostamine on protsess, mille käigus areneb algne mõte. Õpetaja abiga tehakse valikuid, mis viivad lõpptulemuseni.
- Õpilane rakendab töödes lihtsamaid omandatud kompositsioonivõtteid: elementide paigutus tasapinnal, esi- ja tagaplaan, suurus üksteise suhtes. Tutvub ja rakendab töös perspektiivi ja sümmeetriat. Kunstitööde loomine toimub individuaalselt ja gruppides.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Pikemaajalisi kunstitöid esitletakse, põhjendatakse valikuid, toimub arutelu ning tagasisidestamine. Õpilane kasutab sealjuures omandatud kunstimõisteid.

Põhimõisted

Kavand, teos, visand, kompositsioon, kontrastvärvus, maal, skulptuur, graafika, tarbekunst, arhitektuur, animatsioon, kollaaž, disain, installatsioon, maastik, portree, natüürmort, guašš, akvarell, palett, pastell, sümmeetria, perspektiiv, horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, autor, autoriõigused, viitamine

Praktilised tööd

- Enda nime disainimine;
- õpetaja valitud kunstniku loomingul põhinev kunstitöö;
- minu päikesesüsteem;
- maastikumaal;
- töö värviringiga;
- emotsioonide kujutamine;
- sümmeetria looduses;
- linnaarhitektuur;
- savist modelleerimine.

5. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- tunneb ära eri kirjasüsteeme ja seostab neid eri kultuuridega (foneetiline kiri, piltkiri, rooma ja araabia numbrid, gooti kiri, tänavakunsti stiliseeritud tag'id);
- kasutab olulisemaid kunstimõisteid (nt kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, looming, maalikunst, animatsioon, skulptuur jne) ühe kunstnikuga seoses;
- teab järgmisi mõisteid: arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, abstraktne kunst. Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Karakter, taust, esiplaan, tagaplaan. Koloriit;
- teab kahemõõtmelise kujutamise tähtsamaid baaselemente (tegelased/karakterid, objektid ja taust/keskkond) ja kompositsiooni põhimõtteid (lisaks õpitutele ka dominant, koloriit);
- teab kolmemõõtmelise kujutamise (skulptuur, installatsioon, ready-made) lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid (suurussuhted, ruum teose ümber, vaadeldavus erinevatest külgedest);
- mõistab õpitud näite põhjal mõne toote keskkonnamõju;
- võrdleb nüüdisaegse ja ajaloolise tarbeeseme (näiteks kohvitermos ja õlletoop) erinevusi ja sarnasusi ning analüüsib kuidas tarbeeseme funktsionaalsus on arenenenud.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- loob lihtsa visandliku joonise enne kolmemõõtmelise töö loomist;
- enne värvide kandmist tööle katsetab neid eraldi paberil;
- rakendab abijooni portree loomisel;
- loob kunstitööd, uurides ja analüüsides teemaga seotud allikaid ning kavandades enda ideed ja kombineerides allikatest leitud ja oma ideid omavahel.

Loomine

Õpilane:

- rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel kunstitehnikaid (nt makett, segatehnika, kollaaž, kõrgtrükk, joonistus, maal, foto jms) ja vahendeid isikupärasel viisil ning järgib nende loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid;
- loob teose spontaanselt, ilma planeerimata;
- loob teose eelnevalt uurides, kavandades ja ideid kombineerides;
- kavandab ja loob vabavaralises programmis neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video) õpetaja abiga;
- valib kahe õpetaja pakutud kunstitehnika, töövõtte või kompositsioonipõhimõtte vahel ja põhjendab oma eelistust;
- rakendab õpitud kahemõõtmelisi kujutamise baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel;
- rakendab õpitud kolmemõõtmelise kujutamise baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel;
- rakendab loomisel digivahendeid (telefoni kaamera, digijoonistuse rakendused jms).

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- kirjeldab ja mõtestab visuaalteose olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, sümbolite, meeleolu, sisu elemente) vastavalt ülesandele õpitud sõnavara piires;
- selgitab õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööprotsessi, tuues välja töökäigu ning põhjendades oma tehtud valikuid;
- annab klassikaaslaste teostele tagasisidet, põhjendab enda arvamust.

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane mõistab, et kunst on meie elu lahutamatu osa. Kunsti abil on võimalik loovalt ja isikupäraselt väljendada enda emotsioone ja arusaamisi.
- Õpilane tutvub õpetaja valikul Eesti ja muu maailma mineviku- ja nüüdisaegsete teostega, analüüsib ja arutleb nende omapära üle enda kogemuste piires, teadvustab autorsuse põhimõtteid.
- Tundides käsitletakse muu seas loodust säästva tarbimise teemat, pärimuskultuuri ja disaini.
- Õpilane arendab ja õpib juurde erinevaid kunstitehnikaid ja töövõtteid (maal, joonistus, digitaalgraafika, kollaaž, segatehnikad, keraamika).

Plaanimine ja ideede arendamine

- Lähtuvalt ülesandest kujutab õpilane erinevaid objekte vaatluse, mälu ning trüki- ja digitaalsete materjalide uurimise järgi saavutades isikupäraseid tulemusi. Õpetaja abiga või iseseisvalt kavandades tehakse valikuid materjalide, tehnika ja teostamise osas.

Loomine

- Õpilane rakendab loovalt enda töödes erinevaid kunstiliike ja mõistab nende seost igapäevaeluga.
- Kunstitööde loomine toimub individuaalselt ja gruppides.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Pikemaajalisi kunstiteoseid esitletakse, põhjendatakse valikuid, toimub arutelu ning tagasisidestamine. Õpilane kasutab sealjuures omandatud kunstimõisteid.

Põhimõisted

Kavand, teos, visand, kompositsioon, maal, skulptuur, graafika, tarbekunst, arhitektuur, kollaaž, disain, maastik, portree, natüürmort, õhuperspektiiv, värviperspektiiv, autor, autoriõigused, viitamine, koomiks, tänavakunst, graffiti, figuur, poos, proportsioon, profiil, otsevaade.

Praktilised tööd

- Koomiks;
- õhuperspektiiv;
- õpetaja valitud kunstniku loomingul põhinev kunstiteos;
- kõige vanem asi, mis on minu kodus;
- tootedisain;
- maastikumaal;
- keraamika;
- inimfiguuri ja pea proportsioonid;
- digimaal/joonistus.

6. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- kirjeldab visuaalkultuuri ilminguid, näiteks reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknad, e-poe vaated;
- rakendab eakohaselt teabegraafikat;
- teadvustab õpetaja abiga oma digitaalset jalajälge;
- tunneb ära ja nimetab varaste kõrgkultuuride ajaloolisi kunstiteoseid (nt koopamaal, amulett, püramiid, tempel, skulptuur, amfiteater jms);
- teab mõisteid: Trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia. Tekstuur, rütm, tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv, mass, dominant, proportsioonid, kaadriplaanid, tempo, puánt, stiliseerimine;
- käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info;
- teab kahemõõtmelise kujutamise (lisaks eelnevalt õpitule digitaalne joonistus või maal), tähtsamaid baaselemente (lisaks varem õpitutele ka tekstuur) ja kompositsiooni põhimõtteid (lisaks õpitutele ka ühtsus ja mitmekesisus, rütm, ruumiillusioon (nt kattumine, tsentraalperspektiiv, värvusperspektiiv, teravus, liikumisillusiooni tekitamine objektide või kehade puhul) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel;
- teab kolmemõõtmelise kujutamise (näit installatsioon, tootedisain, lavakujundus, arhitektuurimakett) põhilisi baaselemente (valgus, mass) ja kompositsiooni põhimõtteid (dominant, proportsioonid) ning rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel;

- rakendab kunstitöö loomisel õpetaja abiga ajalise (4D) kujutamise (video, animatsiooni jne) tehnikaid ja põhivõtteid (kaadriplaanid, kestus, tempo, tegevuspaik ja tegelased, sissejuhatus, puänt);
- visualiseerib ühte oma tarbimisharjumust (näiteks küsimuse abil “Millele kulub minu taskuraha”);
- mõtestab lihtsamal tasemel ajaloolise ja kaasaegse ruumikeskkonna (näiteks koolikeskkond filmis “Kevade” ja oma kool või külapood ja supermarket) erinevusi selle otstarbe ja kasutatavuse aspektist;
- märkab ja kirjeldab ruumikeskkonna suurust, vormi ja materjalikasutust selle ruumikeskkonna otstarbe ja kasutatavuse aspektist;
- selgitab oma loodud digitaalkujutiste avalikustamisega seotud tagajärgi ja ohtusid.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- tuvastab disainiprotsessis osapooled keda õpetaja etteantud probleem puudutab selleks, et luua probleemi lahenduspakkumine;
- tuvastab erinevaid uurimisviise kasutades probleemi tagamaid (miks, millal ja kuidas see probleem esineb ja kuidas see probleemi puudutavaid osapooli mõjutab) probleemi lahenduspakkumise loomise eesmärgil;
- sõnastab probleemi võimalikud põhjused;
- seab õpetaja abiga lähteülesande ja tegevusplaani;
- selgitab välja osapoolte, keda probleem puudutab, hinnagu lahenduspakkumisele ja arvestab seda lahenduspakkumise arendamisel;
- vormistab lahenduspakkumise;
- kasutab neljamõõtmelise teose kavandamisel õpetaja abiga storyboardi või fotosid ja lühikest stsenaariumit;
- rakendab abijooni figuuri ja tsentraalperspektiivi kujutamisel;
- leiab ideid praktilisteks töödeks iseenda elust ja teistest õppeainetest;
- kavandab ideid, kuidas parandada elukeskkonda;
- teab, mis on kavand ning tunneb kavandamise põhimõtteid ja eesmärke ning oskab rakendada teadmiseid lihtsama kavandi loomisel.

Loomine

Õpilane:

- rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel kunstitehnikaid (nt modelleerimine, voltimine, makett, joonestamine jms), vahendeid isikupärasel viisil ning tunneb eelnevalt õpitud kompositsiooni põhimõtteid (nt ühtsus ja mitmekesisus, tasakaal, rütm, dominant, koloriit, proportsioonid, dominant jms) ,ning oskab neid teadlikult valida;
- pakub ise teemasid ning teostamise võimalusi enda huvide ja loomingu väljendamiseks (spontaanselt);
- loob enda teose teadlikult uurides ja analüüsides teemapõhiseid materjale (nt raamatud, õpikud ja muud infoallikad) ning kavandades enda ideed ja kombineerides neid omavahel (nt kavandi detailide, foto ja joonistuse, tasapinnaliste ja ruumiliste objektide kombineerimine);
- tunneb neljamõõtmeliste tööde teostamise etappe ja võimalusi ning kavandab ja loob vabavaralises programmis neljamõõtmelisi töid (animatsioon, video) enamasti iseseisvalt;
- kombineerib kahe- ja kolmemõõtmelisi elemente digiloomingus;

- tunneb vabavaraliste programmide ühiseid tööriistu ja oskab neid uurides enamasti iseseisvalt erinevates olukordades rakendada;
- valib oma idee teostamiseks (vajadusel õpetaja abiga) sobiva väljendusvahendi kõigi õpitud väljendusvahendite, sh digivahendite hulgast;
- loob õpetaja abiga teostest ekspositsiooni (võib ka virtuaalse).

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- kirjeldab ja mõtestab visuaalteose olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, sümboleid, meeleolu, sisu elemente) vastavalt ülesandele õpitud sõnavara piires;
- leiab kunstikultuuri seoseid muude valdkondadega nii ajaloost kui tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, kirjandusele, populaarkultuurile ja isiklikule kogemusele;
- analüüsib stiliseeritud kujundeid ja sümboleid kasutavaid visuaalkultuuri teoseid (nt logosid, vappe, digitaalseid ikoone);
- analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma teost ja tööprotsessi, tuues esile tegevuste omavahelised seosed ja järeldused.

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane mõistab, et kunst on meie elu lahutamatu osa. Kunsti abil on võimalik loovalt ja isikupäraselt väljendada enda emotsioone ja mõtteid.
- Õpilane tutvub õpetaja valikul Eesti ja muu maailma mineviku- ja nüüdisaegsete teostega, analüüsib ja arutleb nende omapära üle enda kogemuste piires, teadvustab autorsuse põhimõtteid.
- Tundides käsitletakse loodust säästva tarbimise teemat. elukeskkonna parandamist kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu
- Õpilased tutvuvad märkide, sümboolite, sõnumite ja emotsioonide edastamise võtete ja vahenditega minevikus ning tänapäeva kõrg- ja massikultuuris.
- Käsitletakse maali, joonistuse, graafika, kollaaži, skulptuuri, installatsiooni, foto, video, digitaalgraafika ja animatsiooni tehnikaid ning töövõtteid.
- Käsitletakse pildiruumi ja ruumilisuse edastamise võtteid. Käsitletakse kunstiteose sisulisi ja vormilisi elemente konkreetsetes ja abstraktsetes kunstis.
- Õpilane külastab (võimaluste piires) Eesti muuseume ning teadvustab muuseumide ja galeriide funktsioone.

Plaanimine ja ideede arendamine

- Õpilane kavandab teadlikult enda tegevusi ja ideid ning teadvustab kavandamise vajalikkust ja põhimõtet.

Loomine

- Kompositsioonis uuritakse ja rakendatakse teadmisi tasakaalust, pingest, dominandist ja koloriidist. Õpilane kujutab figuuri liikuvast asendist.
- Lähtuvalt ülesandest kujutab õpilane erinevaid objekte vaatluse, mälu ning trüki- ja digitaalsete materjalide uurimise järgi saavutades isikupäraseid tulemusi.
- Kunstitööde loomine toimub individuaalselt ja gruppides.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Pikemaajalisi kunstitöid esitletakse, põhjendatakse valikuid, toimub arutelu ning tagasisidestamine. Õpilane kasutab sealjuures omandatud kunstimõisteid.

Põhimõisted

Kavand, teos, visand, kompositsioon, rütm, tekstuur, mass, dominant, proportsioonid, stiliseerimine, makett, koloriit, õhu-, värvi, konna-, linnu, tsentraalperspektiiv, konkreetne, abstraktne, figuraalne, geomeetriline kunstis, koomiks, tänavakunst, graffiti, stencil, šabloon, maal, skulptuur, graafika, tarbekunst, arhitektuur, animatsioon, kollaaž, disain, foto, portree, natüürmort, maastik, linnavaade, interjöörivaade, guašš, akvarell, palett, pastell.

Praktilised tööd

- Õpetaja valitud kunstniku loomingul või kunstiteosel põhinev kunstitöö
- Maketi valmistamine
- Individuaalne või grupitööna valminud esitlus
- Perspektiiv
- Modelleerimine
- Liikuvad poosid

8.1.4. III kooliaste

Taotleme, et III kooliastme lõpuks on õpilane omandanud järgmised teadmised, oskused hoiakud:

- 1) analüüsib õpetaja abiga enne kasutamist visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboleid;
- 2) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades enamasti turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsust;
- 3) rakendab õpetaja abiga uurimismeetodeid teoreetiliste, kunstitööde või disainiobjektide loomisel;
- 4) katsetab, julgeb eksida ja töö käigus langetada otsuseid õpetaja abiga;
- 5) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid ja väljapanekuid, uurides ning teadlikult kavandades, valides ja rakendades protsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnika- ja töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid;
- 6) analüüsib õpetaja toel loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt.

III kooliastme lõpuks on õpilane saavutanud järgmised õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- 1) analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses;
- 2) uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta;
- 3) leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt;
- 4) kasutab peamisi kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
- 5) käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama;
- 6) teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer;
- 7) mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi;

- 8) teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi.

Plaanimine ja ideede arendamine

- 1) oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist;
- 2) märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid;
- 3) rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga.

Loomine

- 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades;
- 2) valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid;
- 3) oskab rühmaliikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- 1) analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides oskussõnavara;
- 2) leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale;
- 3) mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte;
- 4) selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid;
- 5) kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.

7. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- kirjeldab digitaalseid keskkondi, hindab digitaalse keskkonna turvalisust ja eakohasust;
- leiab internetist lihtotsinguga infot kunstnike, kunstiteoste või ajastute kohta, kasutab internetis täpsustatud pildiotsingut;
- tutvustab eri disainivaldkonna (näiteks tootedisain, digitootedisain, teenusedisain, tööstusdisain, graafiline disain, sotsiaalne disain jne) esindaja tegevust;
- tuvastab visuaalkultuuris levinumaid värvikasutusega seotud tavapärasid (näiteks hooaegade seotud värvid riidemoes).

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- leiab oma teose jaoks ideid päevakajalistest või ajaloosündmustest;
- kasutab idee leidmiseks ja laiendamiseks meetodeid (näit. ajurünnak, suvaline sisend, omaduste reastamine, info otsimine);
- teeb töö kavandamisel kirjalikke ja visuaalseid märkmeid;

- kavandab enda teose, pakkudes vahest välja ka erinevaid lahendusvõimalusi;
- teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik, ning rakendab seda teadmist tööprotsessis;
- märkab ja kirjeldab teda ümbritsevaid probleemolukordi;
- tuvastab erinevaid uurimisviise kasutades probleemi tagamaid (miks, millal ja kuidas see probleem esineb ja kuidas see probleemi puudutavaid osapooli mõjutab);
- uurib näiteid kuidas on sama või sarnast probleemi varasemalt lahendatud;
- tutvub erinevate uurimisviiside (näiteks vaatlus, intervjuu, küsitlus, enesekohase päeviku pidamine ja analüüsimine, uurijapäeviku pidamine ja analüüsimine) võimalustega.

Loomine

Õpilane:

- teab, et isikupärasus on väärtuslik ja püüab luua omapäraseid kunstitöid tuues esile enda individuaalsust ja huvisid;
- loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digikunst) kunstitöid spontaanselt (kavandamata);
- loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid uurides ja kavandades;
- kavandab ja arendab enda ideid enne teose loomist, kombineeri erinevatest ideedest tervikliku lahenduse;
- valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid enamasti teadlikult või õpetaja abiga;
- leiab oma töö eksponeerimiseks koha, kus see on hästi vaadeldav;
- tunneb loominguga esitlemise põhimõtteid ja suudab teha publikule esitamiseks ettevalmistustöid õpetaja abiga.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- analüüsib tarbeeset funktsionaalsuse, ökoloogilisuse ja esteetilisuse aspektist;
- selgitab enamasti oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi;
- kirjeldab teose ainest, meediumi ja vormi.

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane mõistab, et kunst on meie elu lahutamatu osa. Kunsti abil on võimalik loovalt ja isikupäraselt väljendada enda emotsioone ja mõtteid.
- Eesti ja erinevate kultuuride kunstiajaloo tuntumate teoste, kunstistiilide ja kunstnikega tutvumine. Tähtsal kohal on teoste analüüs.
- Õpilased tutvuvad erinevate märkide ja sümbolitega, teadvustavad nende sõnumeid ja edastamise võtteid.
- Õpilased otsivad iseseisvalt või õpetaja abiga teadlikult informatsiooni, loovad ettekandeid, plakateid ja esitlusi erinevatel kunstiteemadel, mille teostamise käigus järgivad enamasti autorsuse reegleid ja õpivad suhtuma teabeallikatesse kriitiliselt, õpivad leidma nendest vajalikku ja jätma kõrvale ebavajaliku.

- Õpilane külastab (võimaluste piires) Eesti muuseume ning teadvustab muuseumide ja galeriide funktsioone.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- Loomine toimub enamasti mitmes etapis (uurimine, kavandamine, loomine, eksponeerimine, refleksioon). Õpilane tutvub tööde eksponeerimise protsessiga (vormistus, nimesildid, näituse kaasteksti kirjutamine).
- Kogu kunstitööde loomise protsessi jooksul (vaatlus, analüüs, arutelu, planeerimine ja loomine).
- Käsitletakse teose erinevaid aspekte (vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst).
- Lisaks tuttavatele kujutamiskiividele rakendatakse stiliseerimist ja abstraherimist. Käsitletakse mitmesuguseid kunstiliike ja tehnikaid (joonistamine, maal, kollaaž, graafika, foto, video jne), kirjatüüpe ja graafilise kujunduse baasvõtteid, ökoloogilisust ja esteetilisust, inimese ja ruumilise keskkonna suhteid ning elukeskkonna parandamist kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu.
- Kunstitööde loomine toimub individuaalselt ja gruppides.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Mahukaid kunstitöid esitletakse, põhjendatakse valikuid, toimub arutelu ning tagasisidestamine. Õpilane kasutab sealjuures omandatud kunstimõisteid.

Põhimõisted

Kompositsioon, koloriit, konkreetne, abstraktne, figuraalne, stiliseerimine, õhu-, värvi, konna-, linnu, tsentraalperspektiiv, kahe punkti perspektiiv, maal, skulptuur, graafika, tarbekunst, arhitektuur, animatsioon, kollaaž, disain, foto, portree, natüürmort, maastik, linnavaade, interjööriavaade, sümbolid, kontekst, autoriõigused, plagiaat, kopeerimine.

Praktilised tööd

- Modelleerimine;
- disain problemlahendusena;
- graafiline disain (värvuste mõju);
- kahe punkti perspektiiv;
- õpetaja valitud kunstniku loomingul või kunstiteosel põhinev kunstitöö;
- individuaalne või gruppitööna valminud esitus.

8. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- kasutab info leidmiseks sõnastikke ja entsüklopeediaid, nii raamatutena kui digitaalset andmebaasi;
- otsib tedlikult erinevatest infoallikatest vajalikku informatsiooni ja toob esile detailid ning tähtsamad punktid.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- leiab oma teose jaoks ideid läbi eneserefleksiooni;
- rakendab õpetaja abiga ideede genereerimise ja laiendamise/arendamise meetodeid (kombineerimismaatriksid, referaat idee tausta uurimiseks);
- loob storyboardi joonistades või digivahendeid kasutades;
- märkab ja tuvastab igapäevaelu probleemi, mis teda kõnetab;
- seab lähteülesande ja tegevusplaani;
- kavandab õpetaja abiga ja rakendab sihipäraselt üht uurimismeetodit (näiteks vaatlus, intervjuu, küsitlus, enesekohase päeviku pidamine ja analüüsimine, uurijapäeviku pidamine ja analüüsimine).

Loomine

Õpilane:

- loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi (sh digivahendid) kunstitöid spontaanselt (kavandamata);
- loob kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid enamasti teadlikult uurides ja kavandades;
- laiendab enda ideed kavandamise protsessis, katsetab erinevaid tehnilisi võimalusi ja toob esile idee arenguetapid;
- valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid teadlikult;
- põhjendab tehnika või meediumi valikut toetudes oma sõnumile või ideele;
- rakendab neljamõõtmelise teose loomisel (animatsioon, video, etendus, performance) narratiivi, sissejuhatust ja puänti (lõiming kirjandusega);
- oskab õpetaja abiga rühmaliikmena luua ühistöödest väljapaneku;
- toetab töö pealkirjaga oma sõnumit või ideed.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst);
- analüüsib ruumilist keskkonda funktsionaalsuse, ökoloogilisuse ja esteetilisuse aspektist;
- põhjendab valdavalt oma töö sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid;
- kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib enamasti eriarvamusi.

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane mõistab, et kunst on meie elu lahutamatu osa. Kunsti abil on võimalik loovalt ja isikupäraselt väljendada enda emotsioone ja mõtteid.
- Eesti ja erinevate kultuuride tuntumate teoste, kunstistiilide ja kunstnikega tutvumine. Lood ja sündmused kui uue teose loomise lähtepunktid. Tähtsal kohal on teoste analüüs.
- Käsitletakse mitmesuguseid kunstiliike ja tehnikaid. Eriilmeliste ülesannete abil on võimalus uurida ka disaini-, moe-, arhitektuuri-, kalligraafia- ja tänavakunsti.
- Õpilased tutvuvad erinevate märkide ja sümbolitega, teadvustavad nende sõnumeid ja edastamise võtteid. Õpilased teadvustavad, kuidas edastada sõnumit läbi kunsti kasutades selleks allegooriat ja tsitaati.

- Õpilane külastab virtuaalseid näitusekeskkondi ja (võimaluste piires) Eesti muuseume ning teadvustab muuseumide ja galeriide funktsioone.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- Loomine toimub enamasti mitmes etapis (uurimine, kavandamine, loomine, eksponeerimine, refleksioon). Õpilane suudab enamasti iseseisvalt eksponeerida ja esitada publikule enda loomingut (mõelda läbi ja teostada vormistus, nimesildid, näituse kaastekst).
- Kogu kunstitööde loomise protsessi jooksul (vaatlus, analüüs, arutelu, planeerimine ja loomine) käsitletakse teose erinevaid aspekte (vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst).
- Õpilased otsivad iseseisvalt või õpetaja abiga teadlikult informatsiooni, loovad ettekandeid, plakateid või esitlusi erinevatel kunstiteemadel, mille teostamise käigus järgivad autorsuse reegleid ja õpivad suhtuma teabeallikatesse kriitiliselt, õpivad leidma nendest vajalikku informatsiooni ja jätma kõrvale ebavajaliku.
- Kunstitööde loomine toimub individuaalselt ja gruppides.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Mahukaid kunstitöid esitletakse, põhjendatakse valikuid, toimub arutelu ning tagasisidestamine. Õpilane kasutab sealjuures omandatud kunstimõisteid.

Põhimõisted

Kompositsioon, koloriit, siluett, konkreetne, abstraktne, figuraalne, stiliseerimine, maal, skulptuur, graafika, tarbekunst, arhitektuur, animatsioon, kollaaž, disain, foto, kalligraafia, tüpograafia, portree, natüürmort, maastik, linnavaade, interjööriavaade, sümbol, kontekst, allegooria, tsitaat, sünesteesia, autoriõigused, plagiaat, kopeerimine.

Praktilised tööd

- Õpetaja valitud kunstniku loomingul või kunstiteosel põhinev kunstitöö;
- popkunst;
- individuaalne või grupitööna valminud esitus;
- modelleerimine;
- postri disain;
- muusikateose visualiseerimine.

9. klass

Õpitulemused:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses; seostab eri ideoloogilisi sümboleid vastava ajastuga; mõistab sümboolite rolle eri aegadel ja kultuurides.
- uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta; teab tundides käsitletud kunstnikke; teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autori õigusi;
- leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt;

- käitub kultuurikeskkondades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama;
- teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer;
- mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi.

Plaanimine ja ideede arendamine

- rakendab uurimis-, ideede laiendamise ja arendamise meetodeid õpetaja abiga; oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist;
- märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid.
- sõnastab oma teose kontseptsiooni.

Loomine

- loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades;
- valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale, töö-, kompositsiooni- ja tehnikavõtteid.
- Osaleb töö(de) eksponeerimisega kaasnevate otsuste vastuvõtmises (koht, vormistus, põhjendus, kujundus).

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- oskab rühmaliikmena luua ühistööde tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule;
- analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides õpitud oskussõnavara;
- leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, popkultuurile ja meediale;
- mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte;
- selgitab oma tööd ning valitud töökaigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid;
- kuulab kaasõppijate seisukohti, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.

Õppesisu:

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Õpilane mõistab, et kunst on meie elu lahutamatu osa. Kunsti abil on võimalik loovalt ja isikupäraselt väljendada emotsioone ja mõtteid.
- Tundides käsitletakse kunsti ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengu peegeldajana. Õpilased tutvuvad ja teavad tuntumaid Eesti ja erinevate kultuuride teoseid ning mõningaid stiile ja voolusid. Tutvustatakse nüüdiskunsti olulisi suundi ja aktuaalseid teemasid.
- Käsitletakse lugusid ja sündmuseid kui uue teose loomise lähtepunkte. Õpilased tutvuvad erinevate märkide ja sümbolitega, teadvustavad nende sõnumeid ja edastamise võtteid.
- Tähtsal kohal on teoste analüüs ja teadlik arutelu.

- Käsitletakse teemasid: arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisus, inimese ja ruumilise keskkonna suhted, disainiprotsess ja probleemi lahenduse leidmine, graafilise kujunduse baasvõtted.
- Õpilane tutvub kunstnike, kunstiajaloolaste, disainerite ja arhitektide ametitega ning loomemajandusega.
- Õpilane külastab virtuaalseid näitusekeskkondi ja (võimaluste piires) Eesti muuseume.

Plaanimine ja ideede arendamine, loomine

- Kogu kunstitööde loomise protsessi jooksul käsitletakse teose erinevaid aspekte (vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst). Kujutamise viisid on eriilmelised (näiteks stiliseerimine, lihtsustamine, abstraheerimine, deformeerimine jne). Väljendusvahendid on vastavuses ideega, otstarbega ja sihtgrupiga. Eriilmeliste ülesannete abil on võimalus käsitleda mitmesuguseid kunstimaterjale ja tehnikaid, kasutada digitaalseid tehnoloogiaid.
- Loomine toimub enamasti mitmes etapis (uurimine, kavandamine, loomine, eksponeerimine, refleksioon).
- Kunstitööde loomine toimub individuaalselt ja gruppides.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Õpilased otsivad iseseisvalt või õpetaja abiga teadlikult informatsiooni, loovad ettekandeid, plakateid või esitlusi erinevatel kunstiteemadel, mille teostamise käigus järgivad autorsuse reegleid ja õpivad suhtuma teabeallikatesse kriitiliselt, õpivad leidma nendest vajalikku informatsiooni ja jätma kõrvale ebaolulise.
- Mahukaid kunstitöid esitletakse, põhjendatakse valikuid, toimub arutelu ning tagasisidestamine. Õpilane kasutab sealjuures omandatud oskussõnavara.

Põhimõisted

Kompositsioon, koloriit, siluett, konkreetne, abstraktne, figuraalne, stiliseerimine, deformeerimine, maal, skulptuur, graafika, tarbekunst, arhitektuur, animatsioon, kollaaž, disain, foto, kalligraafia, tüpograafia, portree, natüürmort, maastik, linnavaade, interjööriavaade, sümbol, kontekst, allegooria, tsitaat, autoriõigused, plagiaat, kopeerimine.

Praktilised tööd

- Õpetaja valitud kunstniku loomingul või kunstiteosel põhinev kunstitöö;
- õpetaja valitud kunstistiilil või –voolul põhinev töö;
- meem kui ühiskonna peegel;
- individuaalne või grupitööna valminud esitus;
- modelleerimine;
- logo endale;
- ümbritseva keskkonna disain probleemi lahendusena;
- dekollaaž.

8.2. Muusika

8.2.1. Õppeaine kirjeldus

Muusikal kui universaalsel suhtlusvahendil on läbi aegade olnud tähtis osa laste ja noorte vaimsel, moraalsel ning esteetilisel kasvatamisel. Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodile ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaal- kultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.

Muusikaõpetuses tähtsustatakse:

- 1) ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat;
- 2) loomingulist eneseväljendust;
- 3) õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist;
- 4) õpilase isikliku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena;
- 5) muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujunemisel;
- 6) õppija huvi ja isikupära.

Muusika õppeaine sisuks on musitseerimine (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, omalooming), muusika kuulamine ja muusikalugu, muusikaline kirjaoskus ning õppekäigud. Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi:

- 1) laulmine,
- 2) pillimäng,
- 3) muusikaline liikumine,
- 4) omalooming,
- 5) muusika kuulamine.

Muusikaõpetuse lahutamatu osa on muusikaline eneseväljendus, millega arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ning koos musitseerimiseks ja loominguliseks eneseväljenduseks. Musitseerimine on keskne tegevus muusikateadmiste ja -oskuste omandamiseks ning loova ja harmoonilise isiksuse kujunemiseks. Rühmas või üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, hoolivust, paindlikkust ja tundetarkust ning juhitakse õpilaste enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Ühislaulmise ning koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse rahvuslikku eneseteadvust ja isamaa-armastust.

Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, saadete, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise ja tekstide loomisega, mille käigus luuakse võimalused muusikalise eneseväljenduse ja esinemisjulguse kujunemiseks ning arenemiseks. Omaloomingulises tegevuses rakendatakse ja kinnistatakse

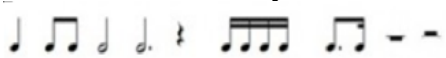
muusikateadmisi ja -oskusi. Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Muusikaloos tutvustatakse muusika väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning omandatakse kultuuriloolisi teadmisi.

Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse ainekavas sisalduvat elementaarset noodikirja lugemise oskust, mida omandatakse musitseerides ja mis loob eeldused muusika teadlikumaks mõistmiseks.

Muusika võimaldab osaleda kultuuris mitmel viisil ja kujundada elukestvat harrastust. Õppekäigud (sh virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse kujundavad õpilaste silmaringi ja muusikamaitset, teadmisi kohalikust, oma riigi ja maailma kultuuripärandist ning nende rollist maailmas ja peamistest kultuurisaavutustest (sh popkultuurist). Muusikaõpetuse lahutamatu osa on kooli kontserdielus osalemine, et õpilased omandaksid kogemusi nii esineja, kuulaja kui ka korraldajana. Muusikaõpetust kavandades ja korraldades leitakse tunnivälise loometegevuse võimalusi (koorilaul, solistid, ansamblid, orkestrid, kontsertide jm esinemiste kavandamine, töötoad jms).

8.2.2. I kooliaste

Taotleme, et I kooliastme lõpuks on õpilane omandanud järgmised teadmised, oskused hoiakud:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest;
- 2) saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimänguoskused;
- 3) kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust;
- 4) mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid;
- 5) rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmid ja pausid:

- 6) 2- ja 3-osaline taktimõõt; JO- ja RA-astmerida, JO- võti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

I kooliastme lõpuks on õpilane saavutanud järgmised õpitulemused:

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming.
Laulmine

- 1) laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansambelis või kooris;
- 2) väljendab laules muusika sisu ning meeleolu;
- 3) laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule;
- 4) laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks);

- 5) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle;
- 6) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda laudes.

Pillimäng

- 1) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinato'des ja/või kaasmängudes;
- 2) musitseerib väikekandlil või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades;
- 3) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.

Muusikaline liikumine

- 1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;
- 2) kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid;
- 3) tantsib eesti laulu- ja ringmänge;
- 4) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel.

Muusikaline omalooming

- 1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;
- 3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);
- 5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;
- 6) väljendab muusika meeleolu kunstitöodes;
- 7) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.

Muusika kuulamine

- 1) kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil;
- 2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 3) eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka);
- 4) otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapäille ning kirjeldab neid.

Ainekavade õpitulemused ja õppesisu klassiti on läbivalt kirjeldatud osaoskuste (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming, muusika kuulamine) kaupa.

1. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- on harjunud laulma sirge selja, püstise pea ja avatud suuga julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga kogu klassiga, ansambelis ja/või üksi; võtab osa ühislaulmisest;
- väljendab laulu sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot; pöörab tähelepanu lauldava laulu sõnadele;
- laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule;

- laulab peast I kooliastme ühislaule: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul“, „Virumaa laul“ ;
- on tutvunud laulupidude traditsiooniga virtuaalselt;
- on tutvunud muusikalise kirjaoskusega ja rakendab seda lauldes: laulab endale sobivas tessituuris astmemudeleid, kasutades astmeid SO, MI ja RA; teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi laulmisel

Pillimäng

Õpilane:

- mängib keha- rütmi- ja plaatpillidel lihtsamaid ostinato'sid, kaas-, eel- ja/või vahemänge, kasutades õigeid mänguvõtteid; oskab nimetada enda koolis olevate rütmi- ja plaatpillide nimetusi;
- on tutvunud muusikalise kirjaoskusega: teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi musitseerimisel.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;
- tajub ja tunnetab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid: rütme, rütmifiguure ja pausi, erinevaid temposid;
- tantsib koos kaaslastega eesti laulu- ja ringmänge.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, kasutades õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.
- loob lihtsamaid tekste (laulusõnu jne);
- kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel.
- on tutvunud muusikalise kirjaoskusega: kasutab omaloomingu loomisel astmeid SO, MI ja RA ja õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara;
- kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit;
- eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala);
- on tutvunud eesti rahvapillidega ja kirjeldab neid.

Õppesisu:

Laulmine

- Repertuaar
  - Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule.
  - Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislaule (Eesti hümn, Kohtla-Järve Järve Kooli laul, "Virumaa laul").

- Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt).
- **Laulmine ja laulutehnika**
  - Lauldakse a cappella ja saatega kogu klassiga, ansambelis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi.
  - Harjutakse kuulma nii ennast kui ka teisi.
  - Tutvutakse laulupidude traditsiooniga virtuaalselt. Tekitatakse harjumus lauldes hoida loomulikku kehahoidu (sirge selg, püstine pea, avatud suu).
  - Õpilasi suunatakse laulma julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga.
- **Interpretatsioon**
  - Mõtestatakse lauldava laulu sõnu, väljendatakse selle sisu ja meeleolu läbi erineva dünaamika (piano, forte, valjenedes, vaibudes) ja tempo (kiire, aeglane).
- **Muusikaline kirjaoskus**
  - Tutvutakse laulu õppimist toetava muusikateooriaga: Mõisted: viis, rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, taktimõõt (2-osaline ja 3-osaline taktimõõt), noot (noodipea ja noodivars).
- **Rütmid ja rütmifiguurid**
  - TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, paus. Õpitakse uusi laule noodist SO, MI ja RA astmetega. Tutvutakse erinevate noodimärkidega (kordusmärgid, esimene ja teine lõpp).
  - Juhitakse tähelepanu laulu autoritele (helilooja ja luuletaja).
- **Vorm**
  - Kirjeldatakse õpitavate laulude vormi mõistete abil: salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.
  - Relatiivsed astmed ja astmemudelid
  - Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja noodijoonestikule.

Pillimäng

- **Musitseerimine**
  - Rütmid ja pausid: kasutatakse teadlikult rütme, rütmifiguure ja pausi.
- **Pillimäng**
  - mängitakse keha-, rütmi- ja plaatpille orkestris (kogu klassiga), ansambelis (näiteks pingiridade kaupa) ja üksi, harjutades kuulma nii enda kui teiste pillimängu.
- **Kehapill**
  - Tutvutakse kehapilli helide ja mänguvõimalustega. Kasutatakse lihtsates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, rakendades õpitud rütme.
- **Rütmipillid**
  - Tutvutakse koolis olevate rütmipillidega (kõlapulgad, triangel, võrutrumm, kõlatoru, marakad, rütmimunad, kuljused, tamburiin, taldrik, kastanjetid, agoogo, guiro, džembe jt).
  - Õpitakse õiged mänguvõtted.
  - Kasutatakse lihtsates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, rakendades õpitud rütme.
- **Plaatpillid**

- Tutvutakse koolis olevate plaatpillidega (ksülofon, kellamäng, metallofon, kõlaplaadid).
- Õpitakse plaatpilli pulkade õiget käeshoidmist ja mänguvõtteid.
- Kasutatakse lihtsates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, rakendades õpitud rütme.

Muusikaline liikumine

- Liikumistegevused
  - Teostatakse üheskoos (kogu klassiga), gruppides (näiteks pingiridade kaupa) ja üksi.
  - Harjutakse liikuma ja tunnetama enda ja teiste kohalolekut ruumis.
- Muusika väljendusvahendid
  - Tunnetatakse muusika väljendusvahendeid liikumise kaudu. Tutvutakse liikumise kaudu rütmide, rütmifiguuride ja pausiga.
  - Väljendatakse liikumise kaudu muusika temposid, dünaamikat ja helikõrguste muutusi.
- Eesti laulu- ja ringmängud
  - Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge (nt "Kükita", "Las plaksutab nüüd iga laps").
  - Tutvutakse mängude sisu ja pärimuslike traditsioonidega. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid.

Muusikaline omalooming

- Omalooming
  - Luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis (nt pinginaabriga) ja kogu klassiga.
  - Kasutatakse muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, liikumine) eraldi ja lõimitult.
- Laulmine
  - Luuakse ja esitatakse lihtsamaid tekste. Improviseeritakse õpitud astmemudelitele (SO, MI, RA).
- Pillimäng
  - Luuakse ja esitatakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, rütmijärgnevusi ja ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel. Kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.
- Liikumine
  - Väljendatakse muusikapala karaktereid improviseeritud liikumise kaudu.
  - Luuakse laulu meeleolule sobivad liigutused.

Muusika kuulamine

- Muusikaelamused
  - Kirjeldatakse ja avaldatakse arvamust kogetud virtuaalsete muusikaelamuste kohta suuliselt.
- Autorid
  - Tutvutakse laulu ja muusikapala autorite (helilooja ja luuletaja) ametitega.
  - Uue repertuaari õppimisel pööratakse tähelepanu autoritele.
- Eesti rahvamuusika
  - Tutvutakse eesti rahvalaulude ja rahvapillidega.

- Vokaal- ja instrumentaalmuusika
  - Eristatakse kuulmise järgi vokaal- ja instrumentaalmuusikat.
- Muusika väljendusvahendid
  - Kirjeldatakse muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.
  - Tutvutakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadega.

Põhimõisted

Laulmine: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp, regilaul, helilooja, luuletaja, koor, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes.

Pillimäng: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, esimene ja teine lõpp, helilooja, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes, kehapill, rütmipillid, plaatpillid.

Muusikaline liikumine: ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak.

Muusikaline omalooming: meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, noot, viis, eelmäng, vahemäng, laul, muusikapala, salm, refrään, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, koor, dirigent, piano (vaikselt), valjult (forte), valjenedes, vaibudes.

Muusika kuulamine: laul, muusikapala, meetrum, tempo, helilooja, luuletaja, kontsert ja publik, koor, orkester, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes ja vaibudes, kõrged ja madalad helikõrgused.

Praktilised tööd

- Laulmine
  - Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja üksi.
  - Osalemine kooliüritustel – jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus “Laulikust lavale”, perepäev jt
- Pillimäng
  - Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.
  - Rütmimängud.
  - Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
  - Rütmi ja meloodia improviseerimine plaatpillidel.
  - Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Rütmi- ja fantaasiapillide meisterdamine
- Muusikaline liikumine
  - Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu; muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.
  - Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.
  - Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust(vormi).
  - Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.
- Muusikaline omalooming
  - Õpitud astmete tuginedes meloodia improviseerimine.
  - Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel. Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmekas esitamine.
  - Muusika meeoleolu väljendamine loovliikumise kaudu.

- Muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine kunstitöodes.
- Muusika kuulamine
  - Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.
  - Väljendab muusikapala karakterit kunstiteose kaudu.
  - Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne) või virtuaalselt.

2. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- oskab lauldes hoida loomulikku kehahoidu; on tutvunud laulmisele omaste hingamis põhimõtetega; laulab vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansambelis või ühiselt lauldes;
- väljendab laulu sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot; loeb iseseisvalt noodist laulusõnu;
- laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule;
- laulab peast I kooliastme ühislause: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu koduke“ (muusika ja sõnad A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus / J. Oro); „Rongisõit“ (G. Ernesaks / E. Niit); „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve kooli laul“;
- on tutvunud laulupidude traditsiooniga;
- mõistab eakohaselt muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes: laulab endale sobivad tessituuris astmemudeleid, kasutades astmeid SO, MI, RA, LE, JO, (alumine) RAI ja (alumine) SOI (pentatoonika); kinnistab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.

Pillimäng

Õpilane:

- mängib keha- rütmi- ja plaatpillidel lihtsamaid ostinato'sid, kaas-, eel- ja/või vahemänge, kasutades õigeid mänguvõtteid; oskab nimetada enda koolis olevate rütmi- ja plaatpillide nimetusi; mängib ja improviseerib plaatpillidel meloodiat, toetudes pentatoonikale;
- on tutvunud väikekandle esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerimisel;
- mõistab eakohaselt muusikalise kirjaoskuse tähtsust: teadvustab õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi musitseerimisel.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;
- tajub ja tunnetab liikumise kaudu rütme, rütmifiguure ja pausi; tunnetab muusika erinevaid temposid ja väljendab dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu; arvestab liikudes enda ja teiste asukohaga ruumis;
- tantsib koos kaaslastega eesti laulu- ja ringmänge.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel, kasutades õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi;
- loob lihtsamaid tekste (laulusõnu jne);
- kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel.
- mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus: kasutab omaloomingu loomisel astmeid SO, MI, RA, LE, JO ja õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- avaldab eakohaselt arvamust kogetud muusikaelamusest, kasutades õpitud oskussõnavara;
- kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb eakohaselt kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit;
- eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala);
- eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.

Õppesisu:

Laulmine

- I klassis omandatud teadmiste kordamine.
- Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislause: Eesti hümn, „Mu koduke”, „Tiliseb, tiliseb aisakell”, „Rongisõit”, „Virumaa laul” (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve kooli laul”. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvutakse laulu autoritega (helilooja ja luuletaja).
- Laulmine ja laulutehnika. Kinnistatakse harjumust hoida laulmisel loomulikke kehahoidu (sirge selg, püstine pea, avatud suu). Tutvutakse laulmisele omaste hingamise põhimõtetega. Lauldakse julgelt, ilmekalt ja selge diktsiooniga. Lauldakse a cappella ja saatega nii kogu klassiga, ansamblis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvutakse laulupidude traditsiooniga virtuaalselt.
- Interpretatsioon. Mõtestatakse lauldava laulu sõnu, väljendamaks selle sisu ja meeleolu läbi erineva dünaamika (piano, forte, valjenedes, vaibudes) ja tempo (kiire, aeglane).
- Muusikaline kirjaoskus. Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat, sh kinnistades mõisteid: viis (meloodia), rütm, meetrum, löök, takt, taktijoon, lõpujoon, taktimõõt (2-osaline ja 3-osaline taktimõõt), noot (noodipea ja noodivars). Kinnistatakse rütme, rütmifiguure ja pausi rütmisilpide abil TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, paus abil ning teadvustatakse neid laulmisel.
- Noodist laulmine. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Arvestatakse lauldes noodimärkidega (kordusmärgid, esimene ja teine volt, fermaat).
- Vorm. Kinnistatakse laule õppides mõisteid salm, refrään, eelmäng ja vahemäng.

- Relatiivsed astmed ja astmemudelid: SO, MI, RA, LE, JO, Kinnistatakse 1. klassis õpitud astmemudeleid koos käemärkidega. Tutvustatakse uusi relatiivseid astmeid. Kinnistatakse lauldes eri tessituurides eelkõige SO, MI, RA, LE, JO. Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja JO- võtme abil noodijoonestikule.

Pillimäng

- Musitseerimisel kasutatakse rütme, rütmifiguure ja pausi.
- Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris (kogu klassiga), ansambelis (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.
- Väikekandle mängimisel kasutatakse esmaseid mänguvõtteid.
- Kehapill. Kehapilli rakendatakse lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Rütmipillid. Musitseeritakse oma koolis olevatel rütmipillidel (kõlapulgad, triangel, võrutrumm, kõlatoru, marakad, rütmimunad, kuljused, tamburiin, taldrik, kastanjetid, agoogo, guiro, džembe jt), kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Plaatpillid. Musitseeritakse oma koolis olevatel plaatpillidel (ksülofon, kellamäng, metallofon, kõlaplaadid), kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille lihtsamates ostinatodes, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Väikekannel. Tutvutakse väikekandle esmaste mänguvõtetega.

Muusikaline liikumine

- Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos (kogu klassiga), gruppides (näiteks pingiridade kaupa jne) kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.
- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Tutvutakse liikumise kaudu rütmide, rütmifiguuride ja pausiga. Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu.
- Eesti laulu- ja ringmängud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid.

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis (näiteks pinginaabriga) ja/või kõik koos (kogu klassiga). Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult.
- Laulmine. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides.
- Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, rütmijärgnevusi ja ostinato'sid ning esitatakse neid keha-, rütmi- ja plaatpillidel.
- Liikumine. Improviseeritud liikumise kaudu väljendatakse muusikapala karakterit. Luuakse laulu meeoluga sobivad liigutused.

Muusika kuulamine

- Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil.
- Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autorite ametitega (helilooja ja luuletaja). Uue repertuaari õppimisel tutvutakse autoritega. Otsitakse erinevatest infoallikatest autoritest teavet õpetaja suunamisel.
- Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvalaule ja rahvapille. Eristatakse regilaulus ühe- ja kaherealist regiviisi.
- Tutvutakse erinevate eesti rahvapillidega (kannel, hiiu kannel, lõõtspill, sarved, viled, torupill).
- Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala). Tutvutakse erinevate esituskoosseisudega (solist, ansambel, koor).
- Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.
- Korratakse kontserdiküllastaja hea käitumise tavaid.

Põhimõisted

Laulmine: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, viis (meloodia), salm, refrään, esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno, regilaul, helilooja, luuletaja, eeslaulja ja koor, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes.

Pillimäng: meetrum, löök, takt, taktijoon, taktimõõt (2- ja 3-osaline), lõpujoon, volt, fermaat, latern, segno, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, viis (meloodia), salm, refrään, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes, vaibudes, kehapill, rütmipillid, plaatpillid.

Liikumine: parem, vasak, labajalavalss.

Muusikaline omalooming: laul, muusikapala, viis (meloodia), salm, refrään, meetrum, tempo, löök, takt, taktijoon, 2- ja 3-osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, koor, dirigent, piano (vaikselt), valjult (forte), valjenedes, vaibudes.

Muusika kuulamine: laul, muusikapala, meetrum, tempo, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, koor, orkester, kontsert ja publik, eesti rahvapillid, dirigent, piano (vaikselt), forte (valjult), valjenedes ja vaibudes.

Praktilised tööd

- Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja üksi.
- Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.
- Osalemine projekti-koolikoori tegevuses.
- Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.
- Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
- Rütmi ja meloodia improviseerimine plaatpillidel.
- Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinatode, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandlel kasutades esmaseid mänguvõtteid.
- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu. Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.
- Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine.

- Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.
- Rahvapillide kuulamine/vaatamine ja nende eristamine kõla ja välimuse järgi.
- Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid – jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus “Laulikust lavale”, perepäev jt).

3. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris;
- väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;
- laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, eesti ja teiste rahvaste laule;
- laulab peast I kooliastme ühislause: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“(F. Pacius / J. V. Jannsen), “Kohtla-Järve Järve Kooli laul”, “Virumaa laul”;
- on laulupidude traditsiooni edasikandja kuulajana, laulab iga-aastases projekti-kooris, arutleb suuliselt kogetu üle;
- mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes.

Pillimäng

Õpilane:

- rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates ostinato'des ja/või kaasmängudes;
- musitseerib väikekandlel esmaseid mänguvõtteid kasutades;
- mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;
- kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid;
- tantsib eesti laulu- ja ringmänge;
- mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;
- improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- loob lihtsamaid tekste (laulusõnu jne);
- kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;
- väljendab muusika meeleolu kunstitöodes;
- mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil;

- kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka);
- eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.

Õppesisu:

Laulmine

- 1. ja 2. klassis omandatud teadmiste kordamine.
- Repertuaar. Lauldakse eakohaseid laste-, mängu- ja regilaule, eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast I kooliastme ühislause: Eesti hümn, "Kohtla-Järve Järve Kooli laul", "Virumaa laul". Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvustatakse autoreid.
- Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Lauldakse a cappella, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvutakse laulupidude traditsiooniga, vaadatakse ülekandeid veebis.
- Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat (piano, forte, crescendo, diminuendo) ja tempo (kiire, aeglane).
- Muusikaline kirjaoskus. Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pausi ning õpitakse uusi rütme, rütmifiguure rütmisilpide TI-RI-TI-RI, TAI-RI abil ning poolpaus, tervetaktpaus ning teadvustatakse neid laulmisel.
- Noodist laulmine. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse lihtsamaid laule noodist kasutades kõiki õpitud astmeid. Laulmisel arvestatakse tuttavate ja uute noodimärkidega (sidekaar, pidekaar).
- Vorm. Teadvustatakse õpitavate laulude vormi läbi mõistete salm, refrään, eelmäng ja vahemäng. Tutvutakse kaanoni laulmise põhimõtetega ja esitatakse neid.
- Relatiivsed astmed ja astmemudelid. Kinnistatakse tuttavaid astmemudeleid koos käemärkidega. Tutvustatakse uusi astmeid (NA, DI, ülemine JO'). Astmed paigutatakse astmetrepile või -redelile ja JO-võtme abil noodijoonestikule.

Pillimäng

- Musitseerimisel kasutatakse rütme, rütmifiguure ja pause
- Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu. Väikekandle mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid.
- Kehapill. Rakendatakse kehapilli lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Rütmi pillid. Mängitakse oma koolis olevate rütmi pillidel, kasutades rütmi pillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmi pillile lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.

- Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille lihtsamates ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Väikekannel. Mängitakse väikekandelil kasutades õpitud mänguvõtteid.

Muusikaline liikumine

- Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.
- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Tutvustatakse liikumise kaudu rütme, rütmifiguure ja pause.
- Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Liigutakse marsisammul erinevates tempodes.
- Eesti laulu- ja ringmängud. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge. Väljendatakse mängudes esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses liigutakse paaris, ühiselt.

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui ka omavahel lõimitult.
- Laulmine. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides.
- Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, rütmijärgnevusi ja ostinato'sid ning esitatakse neid keha-, rütmi- ja plaatpillidel.
- Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi.
- Liikumine. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse laulu meeleoluga sobivad liigutused.

Muusika kuulamine

- Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil.
- Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega (helilooja ja luuletaja). Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks Gustav Ernesaks, Miina Härma, Wolfgang Amadeus Mozart, Pjotr Tšaikovski jne.
- Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldot. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapäille ning kirjeldatakse neid.
- Vokaalmuusika ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat (laul ja muusikapala). Tutvutakse erinevate esituskoosseisudega (solist, duo, duett, ansambel, koor, orkester). Eristatakse kuuldeliselt muusikažanre (marss, valss, polka).
- Korratakse kontserdiküllastaja hea käitumise tavaid.
- Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.

Põhimõisted

- **Laulmine:** meetrum, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, volt, sidekaar, pidekaar, fermaat, latern, segno, süsteem, kaanon, regilaul, helilooja, luuletaja, eeslaulja ja koor, dirigent, dünaamika, piano, forte, crescendo, diminuendo, noodivälitused

(veerandnoot, veerandpaus, poolnoot, poolpaus jne), pooltoon, tervetoon, põhiheli, JO-astmerida, RA-astmerida, improvisatsioon, žanr, marss, valss, polka.

- **Pillimäng:** meetrum, takt, taktijoon, taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, eelmäng, vahemäng, salm, refrään, volt, sidekaar, pidekaar, fermaat, latern, segno, süsteem, kaanon, helilooja, dirigent, dünaamika, piano, forte, crescendo, diminuendo, noodivältused (veerandnoot, veerandpaus, poolnoot, poolpaus jne), pooltoon, tervetoon, põhiheli, JO-astmerida, RA-astmerida, improvisatsioon.
- **Muusikaline liikumine:** päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak, labajalavalss (labajalg), rei(n)lender, marss, valss, polka.
- **Omalooming:** laul, muusikapala, salm, refrään, meetrum, tempo, takt, taktijoon, 2- ja 3- osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, pidekaar, sidekaar, süsteem, kaanon, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, solist, eeslaulja, ansambel, duo, duett, koor, dirigent, piano, forte, crescendo, diminuendo.
- **Muusika kuulamine:** laul, muusikapala, salm, refrään, meetrum, takt, taktijoon, 2- ja 3- osaline taktimõõt, lõpujoon, kordusmärgid, pidekaar, sidekaar, süsteem, tempo, regilaul, liisusalm, helilooja, luuletaja, vokaalmuusika, instrumentaalmuusika, solist, eeslaulja, ansambel, duo, duett, koor, dirigent, piano, forte, crescendo, diminuendo, žanr, marss, valss, polka, eesti rahvamuusika.

Praktilised tööd

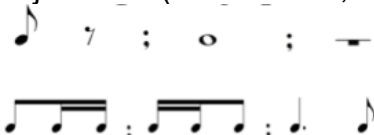
- Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja üksi.
- Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.
- Kaanonite laulmine.
- I kooliastme ühislaulude kordamine.
- Osalemine ühislaulmistes. Osalemine kooliüritustel – jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus “Laulikust lavale”, perepäev jt
- Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.
- Rütmi improviseerimine kehapiillil ja rütmipiillidel.
- Rütmi ja meloodia improviseerimine plaatpiillidel.
- Keha-, rütmi- ja plaatpiillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.
- Musitseerimine väikekandlil kasutades õpitud mänguvõtteid.
- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.
- Meloodia ja rütmi improviseerimine.
- Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpiillidel.
- Rütmi-kaanonite loomine ja esitamine.
- Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmekas esitamine.
- Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu.
- Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine.
- Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.

- Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks Gustav Ernesaks, Miina Härma, Wolfgang Amadeus Mozart, Pjotr Tšaikovski jt, teoste kuulamine (helilooja ja loomingu seostamine).
- Erinevate muusikažanrite (marss, valss, polka) kuulamine ja eristamine.
- Rahvapillide kuulamine/vaatamine ja nende eristamine kõla ja välimuse järgi.
- Võimalusel kontserdi külastamine.
- Osalemine ühisüritustel – jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus “Laulikust lavale”, perepäev jt).

8.2.3. II kooliaste

Taotleme, et II kooliastme lõpuks on õpilane omandanud järgmised teadmised, oskused hoiakud:

- 1) tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;
- 2) teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- 3) kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
- 4) osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;
- 5) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loominguusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- 6) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
- 7) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
- 8) leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
- 9) väärtustab loojat ja loomingu ja on teadlik autoriõigusest;
- 10) väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivälitused, rütmifiguurid ja pausid:

taktimõõt 4/4, C ja eeltakt; duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

II kooliastme lõpuks on õpilane saavutanud järgmised õpitulemused:

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming
Laulmine

- 1) laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- 2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- 3) väärtustab ühislaulmist, laulab peast kooliastme ühislaulu: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eesti lipp“ (E. Võrk), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul), „Püha öö“ (F. Gruber), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter);
- 4) osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;

- 5) rakendab laudes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.

Pillimäng

- 1) süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);
- 2) musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi;
- 3) seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;
- 4) rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.

Muusikaline liikumine

- 1) tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- 2) väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;
- 3) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

- 1) julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;
- 2) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;
- 3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 4) loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);
- 5) loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

- 1) kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;
- 2) tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;
- 3) otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;
- 4) kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;
- 5) eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pillirühmi;
- 6) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.

Ainekavade õpitulemused ja õppesisu klassiti on läbivalt kirjeldatud osaoskuste (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming, muusika kuulamine) kaupa.

4. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- suunab laudes meloodiat endale sobivas tessituuris võimalikult puhta intonatsiooniga; laulab loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- väärtustab ühislaulmist, laulab peast II kooliastme ühislaulu: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis/ M. Körber), „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul“;
- rakendab laudes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.

Pillimäng

Õpilane:

- jätkab I kooliastmes omandatud pillimänguoskuste arendamisega ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);
- musitseerib plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil, kasutades õpitud mänguvõtteid; rakendab pillimängus digivõimalusi;
- seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;
- rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- väljendab liikumise kaudu eesti rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;
- rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- julgeb loomeideedega katsetada;
- loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;
- improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- loob muusikale lihtsaid tekste (laulusõnu jne);
- loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat, kasutades õpitud muusika oskussõnavara;
- tunneb ja eristab eesti rahvapille;
- otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet;
- kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike;
- eristab kuuldeliselt pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid);

- analüüsib külastatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult; jagab kogemusi kaaslastega.

Õppesisu:

Laulmine

- Korratakse ja kinnistatakse I kooliastmes omandatud oskusi ja teadmisi.
- Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis/ M. Körber), „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul. Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega (isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvutakse laulu autoritega.
- Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Lauldakse a cappella ja saatega nii ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Jätkatakse tutvumist laulupeo traditsiooniga.
- Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat (piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, crescendo, diminuendo) ja tempot (kiire, aeglane).
- Muusikaline kirjaoskus. Kinnistatakse laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Õpitakse uusi rütme, rütmifiguure rütmisilpide TI, (paus), TI-TI-RI, TI-RI-TI,
- TA-I-TI, TA-A-A-A abil ning teadvustatakse neid laulmisel. Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivälvustega (TA = veerandnoot jne).
- Selgitatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust. Tutvutakse 4-osalise taktimõõdu (C) ja eeltaktiga.
- Relatiivsed astmed ja astmemudelid. Mudellaulud. Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega. Seostatakse JO- ja RA-astmerida duur- ja moll- helilaadi ja kolmkõladega. Eristatakse helilaade kõlaliselt (duur ja moll). Kinnistatakse astmemudeleid mudellaulude abil. Absoluutsed helikõrgused. Tutvutakse noodinimetustega (c-d-e jne). Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega.
- Noodist laulmine. Loetakse ladusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega. Laulmisel arvestatakse õpitud noodimärkidega.
- Vorm. Teadvustatakse õpitavate laulude vormi läbi õpitud mõistete. Lauldakse kaanoneid. Tutvutakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormiga.

Pillimäng

- Musitseerimisel kasutatakse teadlikult uusi rütme ja rütmifiguure lisaks õpitutele.
- Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.
- Noodist mängimisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi.
- Väikekandle mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga.

- Kehapill. Rakendatakse kehapilli ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Rütmipillid. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid toetudes absoluutsele noodisüsteemile.

Muusikaline liikumine

- Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis.
- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Tutvutakse liikumise kaudu uute rütmide ja rütmifiguuridega ja pausidega (TI, kaheksandikpaus, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TA-I-TI, tervenoot, tervepaus).
- Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (1-, 2-, 3-osaline lihtvorm).

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone.
- Laulmine. Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse neid musitseerides, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi.
- Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinato'sid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandlil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid.
- Liikumine. Väljendatakse muusikapala karakterit improviseeritud liikumise kaudu. Luuakse rütmimängudele uusi liigutusi.

Muusika kuulamine

- Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil.
- Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Otsitakse õpetaja suunamisel erinevatest infoallikatest autorite kohta teadmisi ning jagatakse neid klassikaaslastega. Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega.
- Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldu. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid.
- Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja esituskoosseise. Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi.

- Kontsert. Korratatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse külastatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult. Tutvutakse Eesti ooperiteatritega (Rahvusooper Estonia ja teater Vanemuine).
- Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.

Põhimõisted

Laulmine: korratatakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, viulivõti, tähtnimetused, 1-, 2-, 3- osaline vorm.

Pillimäng: Korratatakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, viulivõti, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur.

Muusikaline liikumine: Korratatakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4-osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur.

Muusikaline omalooming: Korratatakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, 4- osaline taktimõõt, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur.

Muusikaline kuulamine: Korratatakse ja kinnistatakse I kooliastmes õpitud mõisteid. Uued mõisted: eeltakt, dünaamika, mezzopiano, mezzoforte, noodivältused (kaheksandiknoot, kaheksandikpaus, tervenoot, tervepaus jne), duur- ja moll helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur, rahvapillid, klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid, lastehääled, naishääled, meeshääled, mudilaskoor, poistekoor, lastekoor, naiskoor, meeskoor, segakoor, ühendkoor.

Praktilised tööd

- Laulmine
  - Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispehmete kinnistamine(?).
  - Eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja üksi.
  - Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.
  - Kaanonite laulmine.
  - I kooliastme ühislaulude kordamine.
- Pillimäng
  - Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.
  - Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
  - Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel.
  - Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kaanonite esitamine.
  - Musitseerimine väikekandlil, kasutades õpitud mänguvõtteid.
- Muusikaline liikumine

- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.
- Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine.
- Muusikaline omalooming
  - Meloodia ja rütmi improviseerimine.
  - Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel.
  - Meloodia noodistamine, kasutades relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi. Omaloomingu esitamine meloodiapillil.
  - Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmikas esitamine.
  - Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu.
  - Omaloomingu rikastamine, kasutades digitaalseid rakendusi.
  - Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine.
- Muusikaline liikumine
  - Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.
  - Muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu.
  - Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine. Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loomingu seostamine autoriga jne).
  - Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid– jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus “Laulikust lavale”, perepäev jt).

5. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- laulab endale sobivas tessesuuris ja hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga; laulab loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- väärtustab ühislaulmist, laulab II kooliastme ühislauale: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Eesti lipp“ (E. Vörk / M. Lipp), „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul“;
- osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel virtuaalselt kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust. Kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid, sidudes neid absoluutse noodisüsteemiga.

Pillimäng

Õpilane:

- süvendab varasemalt omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);
- musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil, kasutades õpitud mänguvõtteid;

- seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumentidega;
- rakendab muusikalist kirjaoskust muusitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- väljendab liikumise kaudu Eesti rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning tantsib lihtsamaid tantse;
- rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- julgub loomeideedega katsetada;
- loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;
- improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- loob muusikale lihtsaid tekste (laulusõnu jne);
- loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;
- tunneb eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse;
- otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite kohta teavet ning tutvustab seda kaaslastele;
- kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;
- eristab kuuldeliselt erinevaid orkestriliike ja nende pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid);
- analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;
- rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.

Õppesisu:

Laulmine

- Korratakse ja kinnistatakse 4. klassis omandatud oskusi ja teadmisi.
- Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest. Jätkatakse ühe- ja kahehäälsete laulude, kaanonite ning teiste rahvaste laulude laulmist. Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislaulu: Eesti hümn, „Eesti lipp”, „Virumaa laul” (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul (kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus). Repertuaari valikul arvestatakse eesti rahvakalendri tähtpäevadega (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlad, kevadpühad) ja riiklike tähtpäevadega

(isadepäev, Eesti vabariigi aastapäev, emadepäev jt). Tutvustatakse laulu autoreid.

- Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatega nii ühiselt, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni. Lauldakse loomuliku kehahoiu ja hingamisega, vaba tooni ja selge diktsiooniga. Järgitakse meloodia õiget intoneerimist, arvestades hääle isikupära ja sobiva tessituuriga. Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat (piano, mezzopiano, mezzoforte, forte, crescendo, diminuendo) ja tempot (kiire, aeglane). Tutvustatakse erinevaid itaaliakeelseid tempotermineid, näiteks ritenuto, accelerando, largo, andante, moderato, allegro jne.
- Muusikaline kirjaoskus. Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.
- Noodipikkuste silpnimetused kinnistatakse noodivältustega (TA-veerandnoot jne).
- Kinnistatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust.
- Relatiivsed astmed ja astmemudelid. Kinnistatakse ja korratakse tuttavaid astmeid koos käemärkidega. Eristatakse helilaade kõlaliselt (duur ja moll). Seostatakse duur- ja moll- helilaadi helistikega (paralleelhelistikud C-a, G-e, F-d). Absoluutsed helikõrgused. Kinnistatakse tähtnimetusi (c-d-e jne). Paigutatakse noodid noodijoonestikule viiulivõtme abil. Tutvustatakse erinevaid alteratsioonimärke: diees, bemoll, bekarr.
- Õpitakse lihtsamaid laule tähtnimetustega.
- Noodist laulmine. Lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Lauldakse noodist uusi laule astme- ja tähtnimetustega (helistike määramine). Laulmisel arvestatakse õpitud noodimärkidega.
- Vorm. Teadvustatakse õpitavate laulude vorm ja kinnistatakse 1-, 2- ja 3-osalise lihtvormi. Jätkatakse kaanonite laulmist.

Pillimäng

- Musitseerimisel kasutatakse teadlikult õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.
- Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.
- Noodist mängimisel toetatakse absoluutsele noodisüsteemile.
- Väikekandle mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga.
- Kehapill. Rakendatakse kehapilli ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Rütmipillid. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades rütmipillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevate plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid toetudes absoluutsele noodisüsteemile.

Muusikaline liikumine

- Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone.
- Laulmine. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste.
- Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandlil esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid.

Muusika kuulamine

- Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või muul looval viisil.
- Autorid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega. Otsitakse õpetaja suunamisel erinevatest infoallikatest autorite kohta teadmisi ning jagatakse neid klassikaaslastega. Tutvutakse valikuliselt erinevate heliloojatega, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega.
- Eesti rahvamuusika. Kuulatakse eesti rahvamuusikat ja kirjeldatakse ning iseloomustatakse kuuldu. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapäille (hiuu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid. Tutvutakse rahvalaulu liikidega ja erinevate rahvatantsudega.
- Vokaal- ja instrumentaalmuusika. Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ning erinevaid esituskoosseise. Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike. Tutvustatakse kodukoha ja Eesti erinevaid koore ja dirigente.
- Kontsert. Korraldatakse kontserdikülalastaja hea käitumise tavadid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult.
- Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse kogetud muusikaelamust eakohaselt, kasutades õpitud oskussõnavara.

Põhimõisted

Laulmine: Korraldatakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, helistik, toonika, paralleelhelistik, diees, bemoll, bekarr, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid, muusikal.

Pillimäng: Korraldatakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, helistik, toonika, paralleelhelistik, diees, bemoll, bekarr, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul.

Muusikaline liikumine: Korraldatakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, folkloor, rahvatants, sõõrtantsud, voortantsud, polka, labajalavalss, reinlender.

Muusikaline omalooming: Korraldatakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: tempo, metronoom, meloodia, helistik, toonika, paralleelhelistik, diees, bemoll, bekarr, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid.

Muusika kuulamine: Korraldatakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid. Uued mõisted: muusika väljendusvahendid, tempo, meloodia, rütm, tämber, metronoom,

kulminatsioon, laulupidu, dirigent, kooriliigid, orkestriliigid, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid.

Praktilised tööd

- **Laulmine**
  - Erinevad hääleharjutused ja häälemängud.
  - Eakohaste ühislaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine. Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel. Kaanonite laulmine.
  - 4. klassi ühislaulude kordamine.
- **Pillimäng**
  - Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
  - Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel.
  - Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Musitseerimine väikekandelil kasutades õpitud mänguvõtteid.
- **Muusikaline liikumine**
  - Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.
- **Muusikaline omalooming**
  - Meloodia ja rütmi improviseerimine.
  - Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel. Rütmikaanonite loomine ja esitamine.
  - Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmekas esitamine.
  - Kunstitöodes kuulatud muusika või laulu meeoleolu ja/või karakteri väljendamine.
- **Muusika kuulamine**
  - Muusikapala või laulu meeoleolu ja/või karakteri kirjeldamine.
  - Muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu.
  - Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine. Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine).
  - Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid - jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus "Laulikust lavale", perepäev jt).

6. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- väärtustab ühislaulmist, laulab peast II kooliastme ühislauale: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul“;
- osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt;

- rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.

Pillimäng

Õpilane:

- süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);
- musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi väikekandlil või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi;
- seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;
- rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- julgeb loomeideedega katsetada; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;
- loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;
- improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- loob muusikale lihtsaid tekste (laulusõnu jne);
- loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;
- tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;
- otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;
- kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike, tunneb ära kodukohast pärit dirigendi H. Surva;
- eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pille ja pillirühmi;
- analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;
- rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.

Õppesisu:

Laulmine

- Korratakse ja kinnistatakse 5. klassis omandatud oskusi ja teadmisi.

- Repertuaar. Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälsed laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme ühislause: Eesti hümn, "Virumaa laul" (T. Kippel), "Kohtla- Järve Järve Kooli laul (kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus). Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.
- Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt a cappella ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi. Osaletakse laulupeotraditsiooni edasikandmisel virtuaalse kuulajana ning analüüsitakse kogetut suuliselt ja kirjalikult.
- Interpretatsioon. Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeleolu, kasutades erinevat dünaamikat ja tempot. Kinnistatakse erinevaid itaaliakeelseid tempotermineid.
- Muusikaline kirjaoskus. Rakendatakse lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutatakse laulu õppides relatiivseid astmeid ja absoluutseid helikõrgusi. Noodist lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist ning arvestatakse õpitud noodikirja märkidega. Kinnistatakse õpitud helistikke (C-a, G-e, F-d), seostades neid duur- ja moll-helilaadiga. Selgitatakse õpitavate laulude vormi.

Pillimäng

- Musitseerimisel kasutatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi.
- Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuuldakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.
- Väikekandle mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga ja helistikkega.
- Kehapill. Rakendatakse kehapilli ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Rütmi pillid. Mängitakse oma koolis olevatel rütmipillidel, kasutades pillide õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse rütmipille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme.
- Plaatpillid. Mängitakse oma koolis olevatel plaatpillidel, kasutades õigeid mänguvõtteid. Rakendatakse plaatpille ostinato'des, kaas-, eel- ja/või vahemängudes, kasutades õpitud rütme. Esitatakse plaatpillidel meloodiaid, kinnistades absoluutset noodisüsteemi.
- Väikekannel. Mängitakse väikekandelil kasutades õpitud mänguvõtteid.
- Klaviatuur. Paigutatakse absoluutsed helikõrgused (tähtnimetused) klaviatuurile (klaver, erinevad rakendused) ja mängitakse õpitud helistikke ja lihtsamaid meloodiaid klaviatuuril.

Muusikaline liikumine

- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.
- Tajutakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu.

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone.
- Laulmine. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste.
- Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge, ostinato`sid ning muusikapalu, mida esitatakse üksi või rühmas.

Muusika kuulamine

- Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades või muul looval viisil.
- Autorid. Uuritakse valikuliselt (nt eesti heliloojad, õpitava maa helilooja(d)) kuulatud heliteose autori loometegevust, kasutades teabe leidmiseks erinevaid infoallikaid. Tutvustatakse infot kaaslastele.
- Euroopa rahvaste muusika. Tutvutakse valikuliselt Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu, Poola, Saksamaa, Austria, Suurbritannia, Venemaa muusikatraditsioonidega. Arutelude ja vestluste käigus võrreldakse õpitud rahvaste muusikat eesti rahvamuusikaga, nt leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (pillirühm, kuju, kõla).
- Laulupidude traditsioon, teekond läbi aja heliloojate Aleksander Kunileid, Karl August Hermann, Miina Härma, Gustav Ernesaks, Veljo Tormis, Rene Eespere, Alo Mattiisen, Olav Ehala, Rasmus Puur, Pärt Uusberg jt loomingu näitel.
- Eesti heliloojate põlvkondlik järjepidevus heliloojate Rudolf Tobias, Heino Eller, Eduard Tubin, Arvo Pärt, Lepo Sumera, Jaan Rääts, Erkki-Sven Tüür, Tõnu Kõrvits jt loomingu näitel.
- Kontsert. Kinnistatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadid. Analüüsitakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, antakse kuuldule ja nähtule hinnang ning jagatakse kogemusi kaaslastega.
- Muusika väljendusvahendid. Kirjeldatakse ja analüüsitakse kogetud muusikaelamust õpitud oskussõnavara kasutades.

Põhimõisted

Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid.

Praktilised tööd

- Laulmine
  - Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamispehmete kinnistamine. Eakohaste ühislaulude, eesti- ja teiste rahvaste laulude laulmine.
  - Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel.
  - Kaanonite laulmine.
  - Helistike laulmine tähtnimetustega.
- Pillimäng
  - Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
  - Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel.

- Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine Musitseerimine väikekandel, kasutades õpitud mänguvõtteid.
- Muusikaline liikumine
  - Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas.
- Muusikaline omalooming
  - Meloodia ja rütmi improviseerimine.
  - (Lihtsate) rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel. (Lihtsamate) tekstide loomine ja nende ilmekas esitamine.
  - Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu.
  - Digitaalsete rakenduste kasutamine: Kahoot, Learningapps
- Muusika kuulamine
  - Muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine.
  - Muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu.
  - Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna ja oma arvamuse põhjendamine.
  - Eesti muusika ajatelje loomine, nt kanda ajatelje ühele küljele laulupeo teekond läbi aja ja teisele eesti heliloojate põlvkondlik järjepidevus või koostada kaks erinevat ajatelge (paberil või digitaalselt).
  - Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loomingu seostamine autoriga jne).
  - Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid - jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus "Laulikust lavale", perepäev jt).

8.2.4. III kooliaste

Taotleme, et III kooliastme lõpuks on õpilane omandanud järgmised teadmised, oskused hoiakud:

- 1) huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab muusikat ning muusikategevust kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- 2) teadvustab muusika võimalusi vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel;
- 3) osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansambelis);
- 4) arendab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu: katsetab ideid muusikategevustes, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel;
- 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;
- 7) teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;
- 8) tegutseb eetilisel ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse;

9) valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;

10) teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus, mille hulka kuuluvad helivältsused, rütmifiguurid ja pausid:

kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele;

11) mõistab, kuidas huvi muusika vastu ning muusikaoskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.

III kooliastme lõpuks on õpilane saavutanud järgmised õpitulemused:

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming

Laulmine

- 1) laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- 2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- 3) väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaulu: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär);
- 4) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- 5) kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida.

Pillimäng

- 1) mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus;
- 2) musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;
- 3) uurib pillide tämbriisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;
- 4) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.

Muusikaline omalooming

- 1) loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;
- 2) katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades;
- 3) loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);
- 4) analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;
- 5) rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.

Muusikaline liikumine

- 1) võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;
- 2) tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;

- 3) leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm);
- 4) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusika kuulamine

- 1) uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;
- 2) võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;
- 3) võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;
- 4) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;
- 5) uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;
- 6) rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;
- 8) teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
- 9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;
- 10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskkondades.

Ainekavade õpitulemused ja õppesisu klassiti on läbivalt kirjeldatud osaoskuste (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming, muusika kuulamine) kaupa.

7. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislause: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul“;
- on laulupidude traditsiooni edasikandja kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii ükski kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida.

Pillimäng

Õpilane:

- mängib keha-, rütmi- ja plaatpille;
- uurib pillide tämbriisi omadusi, valib ansambelisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;

- süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone.
- katsetab loomeideedega omaloomingus.
- loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt laulusõnad jm);
- analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- võrdleb ning eristab eesti ja valikuliselt teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;
- võrdleb ja eristab eri muusikastiile, instrumentaalmuusika esituskoosseise, leiab oma eelistuse(d) ning põhjendab valikut;
- analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;
- rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;
- seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga.

Õppesisu:

Laulmine

- Repertuaar. Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaule: Eesti hümn, "Virumaa laul" (T. Kippel), "Kohtla-Järve Järve Kooli laul". Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.
- Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatega nii koos, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Kinnistatakse laulupeo traditsiooni. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil.
- Muusikaline kirjaoskus. Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad: helivälitused, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid sünkoop ja triool. Muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele.

Pillimäng

- Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.
- Süvendatakse pillimängu oskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes, Pillimängu kaudu tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Idamaade, Austraalia jt) muusika ja filmimuusikaga.

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi.
- Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas.

Muusikaline liikumine

- Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.

Muusika kuulamine

- Autorid ja interpreedid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) interpretidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega).
- Muusikainstrumendid. Eristatakse kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klahvpille. Tutvutakse kammeransamblike koosseisudega (klaveritrio, keelpillikvartett jt).
- Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusikapärandit.
- Kontsert. Korraldatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.

Põhimõisted

Laulmine: korraldatakse ja kinnistatakse õpitud mõisteid. Uued mõisted: häälemurre, rondo, variatsioon, (eesti) vaimulik rahvalaul, süngoop, triool.

Pillimäng: korraldatakse ja kinnistatakse õpitud mõisteid. Uued mõisted: akustiline kitarr, ukulele, akord, arranžeerimine, duo, improvisatsioon.

Muusikaline omalooming, liikumine: korraldatakse õpitud mõisteid.

Muusika kuulamine: korraldatakse ja kinnistatakse õpitud mõisteid, nt helilooja, dirigent, ansambel, keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid. Uued mõisted: interpret, instrumetaalmuusika, kammermuusika, rondo, variatsioon, pärimusmuusika.

Praktilised tööd

- Laulmine
  - Ea- ja teemakohaste ühe- ja/või kahehäälselise laulude ja kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja/või üksi a cappella ja/või saatel kasutades muusikalist kirjaoskust.
- Pillimäng
  - Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.

- Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
- Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimusevastuse motiivid, triooli ja sünkoobi mängimine.
- Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.
- Kitarril, ukulelel või väikekandle mängimine laulude saateks.
- Muusikaline omalooming
  - Laulutekstide loomine.
  - Muusika kuulamine: Valikuliselt teiste rahvaste (Idamaad, Austraalia jt) muusika kuulamine, iseloomustamine.
  - Osalemine kooliüritustel - jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus "Laulikust lavale", perepäev jt).

8. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- laulab ühe- ja/või mitmehääelseid laule klassitunnis, ansambelis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislause: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul“;
- on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida.

Pillimäng

Õpilane:

- mängib keha-, rütmi- ja plaatpille;
- musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades (muusikakooli õpilased);
- uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansambelisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;
- süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone jm;
- katsetab loomeideedega omaloomingus;
- loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt laulusõnad jm);

- analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;
- rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat;
- võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;
- võrdleb ja eristab rokk- ja popmuusika stiile ning esituskoosseise, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;
- analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;
- uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;
- rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;
- rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;
- tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega;
- seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;
- järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskondades.

Õppesisu:

Laulmine

- Repertuaar. Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaule: Eesti hümn, "Virumaa laul" (T. Kippel), "Kohtla-Järve Järve Kooli laul". Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.
- Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil.
- Muusikaline kirjaoskus. Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad: helivältsused, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid süngoop ja triool. Muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele.

Pillimäng

- Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.
- Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes
- Tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Hispaania, Ladina- Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu.
- Leitakse ansamblimängu harrastamise võimalusi õpilaste huvi toetamiseks pop- ja rokkmuusika vastu.

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng).
- Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarriil või ukulelel esitatakse omaloomingut (muusikakooli õpilased).

Muusikaline liikumine

- Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.

Muusika kuulamine

- Autorid ja artistid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) artistidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega).
- Heli ja selle omadused. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente.
- Muusikatööstus. Tutvutakse muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).
- Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja- Ameerika rahvaste muusikat.
- Rökk- ja popmuusika süünd ja areng. Levimuusika Eestis. Kuulatakse ja võrreldakse rokk- ja popmuusika stiile, luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis.
- Kontsert. Korratatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavadid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.

Põhimõisted

Laulmine: korratatakse ja kinnistatakse õpitud mõisteid. Uued mõisted: intervall, akord, bassivõti, pentatoonika.

Pillimäng ja liikumine: korratatakse ja kinnistatakse õpitud mõisteid. Uued mõisted: Ladina-Ameerika tantsud, rokk- ja popmuusika stiilid.

Muusikaline omalooming: laulutekstide loomine.

Praktilised tööd

- Laulmine

- Ea- ja teemakohaste ühe- ja/või mitmehäälsete laulude ja kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt või üksi a cappella ja/või saatega rakendades muusikalist kirjaoskust.
- II kooliastme ühislaulude kordamine.
- Osalemine kooli aktustel, ühisüritustel (jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus "Laulikust lavale", perepäev jt).
- Pillimäng
  - Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus.
  - Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.
  - Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarri, ukulele või väikekandle mängimine laulude saateks.

9. klass

Õpitulemused:

Laulmine

Õpilane:

- laulab ühe- ja/või mitmehäälseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislause: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Virumaa laul“ (T. Kippel), „Kohtla-Järve Järve Kooli laul“;
- on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleaparaati ja teab, et häält on vaja hoida.

Pillimäng

Õpilane:

- mängib keha-, rütmi- ja plaatpille;
- musitseerib akustilisel kitarri või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades (muusikakooli õpilased);
- uurib pillide tämbrilisi omadusi, valib ansamblisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;
- süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone jm;
- katsetab loomeideedega omaloomingus;
- loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt laulusõnad jm);
- analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;
- rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat;
- võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste (Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;
- võrdleb ja eristab rokk- ja popmuusika stiile ning esituskoosseise, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;
- analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;
- uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;
- rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;
- rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;
- tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega;
- seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;
- järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskondades.

Õppesisu:

Laulmine

- Repertuaar. Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaule: Eesti hümn, "Virumaa laul" (T. Kippel), "Kohtla-Järve Järve Kooli laul". Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega. Tutvustatakse laulu autoreid.
- Laulmine ja laulutehnika. Lauldakse a cappella ja saatena nii kooris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestatakse esitatava muusikapala stiili, järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil.
- Muusikaline kirjaoskus. Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad: helivältsed, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid sünkooop ja triool. Muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele.

Pillimäng

- Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul kasutades muusikalist kirjaoskust.
- Süvendatakse pillimänguoskusi ning avardatakse musitseerimisvõimalusi erinevates pillikoosseisudes

- Tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Hispaania, Ladina- Ameerika ja Põhja-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu.
- Leitakse ansamblimängu harrastamise võimalusi õpilaste huvi toetamiseks pop- ja rokkmuusika vastu.

Muusikaline omalooming

- Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult. Luuakse iseseisvalt rütmilis-meloodilisi improvisatsioone.
- Laulmine. Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste. Pillimäng. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja ostinatosid ning esitatakse neid üksi või rühmas. Omaloomingut luues rakendatakse õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarril või ukulelel esitatakse omaloomingut, kasutades õpitud mänguvõtteid.

Muusikaline liikumine

- Kinnistatakse liikumise kaudu õpitud rütme, rütmifiguure ja pause.

Muusika kuulamine

- Autorid ja artistid. Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) artistidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega).
- Heli ja selle omadused. Tutvutakse heli ja selle omadustega ning eristatakse kõla ja kuju järgi akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente.
- Muusikatööstus. Tutvutakse muusikatehnika arengulooga. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).
- Maailma rahvaste muusika. Kuulatakse ja õpitakse valikuliselt tundma ja eristama Hispaania, Ladina-Ameerika ja Põhja- Ameerika rahvaste muusikat.
- Rook- ja popmuusika sünn ja areng. Levimuusika Eestis. Kuulatakse ja võrreldakse rook- ja popmuusika stiile, luuakse seosed levimuusika arenguga Eestis.
- Kontsert. Korraldatakse kontserdiküllastaja hea käitumise tavaid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.

Põhimõisted

Korraldatakse ja kinnistatakse eelnevalt õpitud mõisteid.

Praktilised tööd

- Laulmine:
  - Ea- ja teemakohaste ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälsete laulude ja kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja/või üksi a cappella ja/või saatega kasutades muusikalist kirjaoskust.
  - II kooliastme ühislaulude kordamine.
- Pillimäng:
  - Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel.

- Keha-, rütmi- ja plaatpillidel ostinato'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarri, ukulele või väikekandle mängimine laulude saateks (muusikakooli õpilased).
- Muusika kuulamine:
  - Eesti, Prantsusmaa, Itaalia ja Aafrika muusika eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.
  - Džässmuusika stiilide eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.
  - Võimalusel õppekäigud klassijuhatajaga muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt.
  - Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või õpitud rahvaste muusika, heliloojate ja interpretide kohta.
- Osalemine kooliüritustel - jõulupeod, EV pühendatud aktus, lauluüritus "Laulikust lavale", perepäev jt).